

ПРИЛОЖЕНИЕ

**АНАЛИЗИ НА ТЕКУЩОТО СЪСТОЯНИЕ
НА УПРАВЛЕНИЕТО НА ОТПАДЪЦИТЕ
В ОБЩИНА ЯМБОЛ**

2015 г.

Съдържание

1. Нормативни и програмни документи в контекста на правата и задълженията на община Ямбол по управление на отпадъците	4
1.1 Национална нормативна рамка	4
1.2 Нормативна уредба на община Ямбол	25
1.3 Програмни документи на национално и общинско ниво	27
1.4 Основни изводи и препоръки	30
2. Анализ на отпадъците	31
2.1 Анализ на битовите отпадъци	31
2.2 Анализ на строителните отпадъци	35
2.3 Анализ на отпадъците от утайки от ПСОВ	35
2.4 Основни изводи и препоръки	36
3. Прогнози за отпадъците	36
3.1 Прогнози за образуваните битови отпадъци	36
3.2 Прогнози за образуваните строителни отпадъци	41
3.3 Прогнози за утайките от ПСОВ	41
4. Инфраструктура за управление на отпадъците	43
4.1 Инфраструктура за битови отпадъци	45
4.2 Инфраструктура за отпадъци от строителство и разрушаване	49
4.3 Инсталации и съоръжения за третиране на утайките от ПСОВ	50
4.4 Основни изводи и препоръки	50
5. Съществуващи схеми за събиране, транспортиране и третиране на отпадъците	52
5.1 Събиране и транспортиране на смесени битови отпадъци	52
5.2 Разделно събиране на битови отпадъци	53
5.3 Предварително третиране на битови отпадъци преди обезвреждането им	54
5.4 Разделно събиране и оползотворяване на масово разпространени отпадъци	55
5.5 Разделно събиране на строителните отпадъци от ремонтна дейност на домакинствата	56
5.6 Третиране на утайките от пречистване на отпадъчни води	57
5.7 Основни изводи и препоръки	57
6. Финансиране на управлението на отпадъците	59
6.1 Такса битови отпадъци	59
6.2 Безвъзмездно финансиране от държавни и европейски фондове	63
6.3 Основни изводи и препоръки	63
7. Административен капацитет за управление на отпадъците	64
7.1 Обезпеченост на нормативно определените правомощия и отговорности на кмета за управление на отпадъците	64
7.2 Човешки ресурси	70
7.3 Информационна осигуреност	71
7.4 Изводи	73

8. Информирание на обществеността относно управление на отпадъците	75
--	----

1. Нормативни и програмни документи в контекста на правата и задълженията на община Ямбол по управление на отпадъците

Настоящият раздел съдържа анализ на нормативните документи в областта на управление на отпадъците на национално ниво и съответната нормативна уредба на община Ямбол. Анализът има за цел да отговори на следните въпроси:

- Какви ангажменти регламентира националното законодателство спрямо местните власти, в частност община Ямбол
- Приета ли е нормативна уредба на местно ниво, която да детайлизира правата и задълженията на общинската администрация, на гражданите и юридическите лица по отношение на управление на отпадъците
- Местната нормативна уредба съдържа ли минималните изисквания на ЗУО
- Разработени ли са общински програмни документи, които да отразяват националните програмни документи за управление на отпадъците и да съдържат съответни мерки
- Какви са основните изводи и препоръки от направения анализ.

Информационно осигуряване на анализа

За осигуряване на необходимата информация за анализа са използвани следните методи:

- събиране и проучване на национални и общински нормативни документи на община Ямбол, регламентиращи общинските отговорности, свързани с управлението на отпадъците;
- събиране и анализ на стратегически и програмни документи на национално ниво и на община Ямбол относно управление на отпадъците;
- събиране и проучване на отчетите за напредъка по изпълнението на програмните документи на община Ямбол пред Общинския съвет.

1.1 Национална нормативна рамка

Принципи

Националното законодателство и политика в областта на управление на отпадъците се основават на следните основни принципи:

Устойчиво развитие – Основната цел на устойчивото развитие е да се достигне разумно и справедливо разпределение на нивото на икономическо благосъстояние, което да бъде продължено за много поколения. Устойчиво развитие в областта на управление на отпадъците означава използване на природните ресурси по начин, който не ги унищожава или уврежда и не ограничава възможността да бъдат използвани от бъдещите поколения. Това налага максимално използване на възможностите за предотвратяване на образуването на отпадъци и за оползотворяване и рециклирането им.

Най-добрите налични техники, неизискващи прекомерни разходи (НДНТНПР) - консултативен процес за вземане на решения, в който се отчитат относителните преимущества на различните възможности за управление на отпадъците, имащи отношение към опазването на околната среда, на приемлива цена. Йерархията на

управление на отпадъците предоставя теоретичната рамка, която може да се използва като ръководство при оценяването на различните възможности. НДНТНПР е решение (или комбинация от решения), което за дадени цели и обстоятелства предоставя най-големи ползи или застрашава в най-малка степен околната среда както в краткосрочен, така и в дългосрочен аспект. Независимо че йерархията е полезна като обща цел на политиката по управление на отпадъците, нейното прилагане трябва да бъде съпоставяно с принципа на НДНТНПР, в зависимост от съществуващите обстоятелства и икономически условия.

Интегрирано управление на отпадъците - изисква вземане на решения и прилагане на ясно определени количествени цели в рамките на една система, състояща се от законови, технически, организационни и икономически мерки, идентифицирани източници на ресурси и определени отговорности за всички участници, изпълняващи тези цели. Интегрираното управление съчетава всички останали принципи на политиката по управление на отпадъци. То гарантира взаимодействие и оптимално съчетаване на различните методи и подходи, целящи достигане на икономически и екологически ефективно управление на отпадъците

Участие на обществеността – съответните заинтересовани страни и органи, както и широката общественост имат възможност да участват в разработването на планове за управление на отпадъците и на програмите за предотвратяване на отпадъците и имат достъп до тях след разработването им.

Предотвратяване - образуването на отпадъци трябва да бъде намалено и избегнато, където това е възможно.

Отговорност на производителя и замърсителят плаща – тези, които образуват или допринасят за образуването на отпадъци или замърсяват околната среда, трябва да покрият пълните разходи за своите действия.

Превантивност – потенциалните проблеми с отпадъците трябва да бъдат предвиждани и избягвани на възможно най-ранен етап.

Близост – отпадъците трябва да бъдат обезвреждани възможно най-близко до мястото на тяхното образуване.

Йерархия на управление на отпадъците

Йерархията на отпадъците определя приоритетния ред на това какво представлява най-добрата възможност за околната среда в законодателството и в политиката относно отпадъците. Спазването на йерархията за управление на отпадъците осигурява ефективно използване на ресурсите, поради което следва да се насърчава по всякакъв начин. Йерархията задава пет възможни начина за правителствените институции, местните власти и бизнеса за справяне с отпадъците и дава приоритет на мерките в следната последователност:

- а) Предотвратяване на образуването на отпадъци;
- б) Подготовка за повторна употреба;
- в) Рециклиране;
- г) Друго оползотворяване, напр. оползотворяване за получаване на енергия;
- д) Обезвреждане (депониране, изгаряне без оползотворяване на енергията и др.).

Предотвратяването на отпадъци е определено в ЗУО като мерки, които се предприемат

преди веществата или предметите да се превърнат в отпадък, с което се намалява:

- а) генерираното количество отпадъци, включително чрез повторната употреба на продуктите или удължаването на жизнения им цикъл (количествено предотвратяване);
- б) съдържанието на вредни вещества в материалите и продуктите (качествено предотвратяване на отпадъците).

Подготовка за повторна употреба включва почистване, проверка и поправка на употребявани продукти, които са станали отпадък, така че да могат да се употребяват повторно (например поправка на велосипеди, електрическо и електронно оборудване, мебели и др., които след като са поправени, се продават като втора употреба). Подготовката за повторна употреба е вид оползотворяване на отпадъците.

Рециклиране. Общата идея при рециклирането е, че един материал бива преработван с цел да се променят неговите физико-химични свойства и това да позволи той да се употребява повторно за същите или за други цели. Главната цел на Рамковата европейска директива за отпадъците е ЕС да стане повече от "рециклиращо общество", което се стреми да избягва образуването на отпадъци и да използва отпадъците като ресурс.

Конкретните дейности по управление на отпадъците, които се класифицират като рециклиране съгласно ЗУО, включват (но не само):

- рециклиране на материали - например на пластмасови продукти или компоненти в пластмасови материали, стопяване на отпадъчно стъкло в стъклени продукти, употреба на хартиени отпадъци в заводи за хартия и др. Рециклирането на материали: например пластмасови гранулирани и пелетизирани за екструдирани или формоване, натрошени отпадъци от стъкла, сортиране на отпадъци от хартия, отговарящи на критериите за края на отпадъка;
- производство на компост, отговарящ на критериите за качество на продуктите¹.

Рециклирането е вид оползотворяване на отпадъците.

Друго оползотворяване е всяка дейност, която отговаря на определението за „оползотворяване” съгласно ЗУО, но която не отговаря на специфичните изисквания за подготовка за повторна употреба или за рециклиране.

Примери за друго оползотворяване са:

- изгарянето или съвместното изгаряне, когато основното използване на отпадъците е като гориво или друг начин за получаване на енергия. Това е операция по управление на отпадъците с оползотворяване на енергията, класифицирана като R1 в Приложение II към ЗУО. Това контрастира с изгарянето на отпадъци без оползотворяване на енергия, класифицирано като операция по обезвреждане D10 в Приложение I към ЗУО;

¹ Критерии за компост от биологични отпадъци на равнище ЕС в момента са в процес на обсъждане. Поради това към момента компост, който не е престанал да бъде отпадък по всички съществуващи национални стандарти и се използва като тор, се смята за оползотворен. В специално прието Решение на ниво ЕС относно изчисляване на постигането на целите за рециклиране и оползотворяване от страните членки подробно е описано в кои случаи компостът се счита за оползотворен.

- насипни дейности, отговарящи на дефиницията за оползотворяване.

Обезвреждане - депониране (дори когато сметищен газ се използва за възстановяване на енергия); изгаряне и съвместно изгаряне, които не отговарят на критериите, за да бъдат определени като оползотворяване (в случай на съоръжения, предназначени за изгаряне на твърди битови отпадъци, които не отговарят на определени критерии, с помощта на формулата за енергийна ефективност R1 в Приложение II към ЗУО), насипни дейности, когато не отговарят на дефиницията за оползотворяване.

Действащи закони и подзаконовни актове на национално ниво

В настоящия Закон за управление на отпадъците, приет през 2012 г., и подзаконовите нормативни актове към него подробно са описани задълженията на органите на местно самоуправление и местна администрация, а именно ангажиментите на общините по управление на битовите и строителни отпадъци, разработване на общински програмни и нормативни документи в съответствие със ЗУО от 2012 г., както и контрол върху дейността по управление на отпадъците.

Аналогично на европейското право, българската нормативна уредба съдържа един рамков Закон за управление на отпадъците и редица специфични подзаконовни актове.²

Закон за управление на отпадъците (ЗУО)

Настоящия ЗУО е приет през 2012 г. Той определя правата и задълженията на централните и местните власти, изискванията при трансграничен превоз на отпадъци, изискванията към съоръженията и инсталациите за отпадъци, въвежда икономически и регулаторни механизми и инструменти за прилагане на законодателството; правила за управление на масово разпространените отпадъци; права и задължения на лицата, генериращи отпадъци и преработващи отпадъци, определя глобите и санкциите за неспазване на закона.

Обхват:

Законът и подзаконовите актове към него се отнасят до следните видове отпадъци:

- битови отпадъци;
- производствени отпадъци;
- строителни отпадъци;
- опасни отпадъци.

Законът изрично изключва от обхвата си 11 вида отпадъци, в т.ч. радиоактивни; отпадъци от миннодобивната промишленост; отпадъчни води и газове; слама и други естествени неопасни материали от селското или горското стопанство, използвани в земеделието и лесовъдството, или за производството на енергия от такава биомаса чрез процеси или методи, които не увреждат околната среда и не застрашават човешкото здраве; трупове на животни и странични животински продукти и др.

Ключови разпоредби, произтичащи от ЗУО:

- Въвежда количествени цели като отговорност на общините за подготовка за повторна употреба и рециклиране на битови отпадъци, включващи най-малко

²

Националните нормативни актове в сектор отпадъци могат да се намерят на интернет -страницата на МОСВ: <http://www.moew.government.bg/>

хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и от други източници, които общините трябва да достигнат, както следва:

- до 1 януари 2016 г. - най-малко 25 на сто от общото им тегло;
- до 1 януари 2018 г. - най-малко 40 на сто от общото им тегло;
- до 1 януари 2020 г. - най-малко 50 на сто от общото им тегло.
- Въвежда изисквания към общините най-късно:
 - до 31 декември 2013 г. количеството на депонирани биоразградими битови отпадъци да се ограничат до 50 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани през 1995 г.
 - до 31 декември 2020 г. количеството на депонираните биоразградими битови отпадъци да се ограничат до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани през 1995 г.
- Въвежда количествени цели като отговорност на общините за оползотворяване и рециклиране на битовите биоотпадъци³:
 - мин. 25% от количеството на битовите биоотпадъци образувани в региона през 2014 г.;
 - мин. 50% от количеството на битовите биоотпадъци образувани в региона през 2014 г.;
 - мин. 75% от количеството на битовите биоотпадъци образувани в региона през 2014 г..
- Въвежда цели за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на отпадъци от строителството и от разрушаване на сгради, включително при насипни дейности чрез заместване на други материали с отпадъци, като отговорност на Възложителите на строителни дейности, както следва:
 - до 1 януари 2016 г. - най-малко 35 на сто от общото тегло на отпадъците;
 - до 1 януари 2018 г. - най-малко 55 на сто от общото тегло на отпадъците;
 - до 1 януари 2020 г. - най-малко 70 на сто от общото тегло на отпадъците.
- Въвежда детайлни правила и изисквания за сдружаване на общините в регионални сдружения за решаване управлението на битовите отпадъци на регионално ниво чрез регионални съоръжения и организация.
- Регламентира отговорността на собствениците на пътища за почистване на техните сервитути.
- Въвежда изисквания към търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради в населените места над 5000 жители и курортните населени места да събират разделно отпадъците от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло и да ги предават на лица, притежаващи разрешение, комплексно разрешително или регистрационен документ по чл. 35 от ЗУО и/или на организация по оползотворяване.
- Въвежда икономически инструменти:
 - За извършване на дейности по обезвреждане на отпадъци чрез депониране всеки собственик на депо предоставя обезпечение, покриващо бъдещи

³ Битовите биоотпадъци са част от биоразградимите битови отпадъци и включват градинските и хранителни битови отпадъци от общия поток отпадъци.

разходи за закриване и следексплоатационни грижи на площадката на депото.

- За обезвреждане на отпадъци на общинско или регионално депо за неопасни отпадъци или на депо за строителни отпадъци се заплащат отчисления за всеки тон депониран отпадък. Отчисленията имат за цел да се намали количеството депонирани отпадъци и да се увеличи рециклирането и оползотворяването им. При изпълнение на целите за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци отчисленията се намаляват с 50% - когато се изпълнят изискванията за рециклиране на битовите отпадъци от хартия, метал, пластмаса и стъкло и с 50% - когато се изпълнят изискванията за намаляване на количествата депонирани биоразградими отпадъци.
- Регламентира изискванията и реда за предоставяне на информация за дейности, свързани с отпадъци.

Подзаконови нормативни актове, издадени на основание ЗУО

Приети са редица подзаконови нормативни актове, които регламентират задължения за институциите, физическите и юридическите лица. Основните актове, които имат отношение към дейностите на общините, са:

- *Наредба за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци.* При избор от общините на площадки за разполагане на депа и други съоръжения за отпадъци трябва да се съобразят с техническите изисквания към площадките, посочени в Наредбата.
- *Наредба за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и други съоръжения и инсталации за третиране на отпадъци.* При изграждане от общините на депа и други инсталации и съоръжения за отпадъци те трябва да включат в документацията за избор на изпълнители на договорите за изграждането и за последваща експлоатация на инсталациите и съоръженията съответните технически условия и изисквания, заложи в наредбата.
- *Наредба за условията и изискванията за изграждането и експлоатацията на инсталации за изгаряне и за съвместно изгаряне на отпадъци.* Наредбата се отнася и за изгаряне на битови отпадъци в инсталации на общините. Определя реда за получаване на разрешения за дейностите по изгаряне на отпадъци, изискванията за приемане на отпадъци в инсталациите, условията за проектиране, изграждане и експлоатация, вкл. отпадъчните газове във въздуха и съответните емисионни норми, изискванията към остатъците от изгарянето и др.
- *Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистване на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието.* При оползотворяване на утайките от пречиствателните станции на общините за отпадъчни води от населените места, операторът на който е възложена с тази дейност трябва да осигури изискванията на наредбата относно качеството на утайките, когато се използват в земеделието, осигуряването на проби и мониторинг.
- *Наредба за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци.* Тази

наредба е от много съществено значение за общините, тъй като определя размера на отчисленията за депониране и за закриване на депата (т.нар. екотакси за депониране) до 2020 г. които заплащат общините, реда за тяхното превеждане и възможностите за използване на приходите от отчисленията от общините, както и случаите, в които общините се освобождават от заплащане.

➤ *Наредба за разделно събиране на биоотпадъците.* С тази наредба се определят:

- изискванията към дейностите по събиране, в т.ч. разделно събиране и третиране на биоотпадъците;
- целите за разделно събиране и оползотворяване на биоотпадъците; Наредбата задължава кметовете на общини във всеки от регионите за управление на отпадъци по чл. 49, ал.9 от ЗУО, да постигат целите за разделно събиране и оползотворяване на битовите биоотпадъци;
- методиките за изчисляване и докладване на целите по чл. 31, ал. 1 от ЗУО;
- редът за разпределението на целите по чл. 31, ал. 1 от ЗУО и по чл. 10, ал. 1 между отделните общини в регионите по чл. 49, ал. 9 от ЗУО;

Наредбата не се прилага за естествени неопасни материали от селското или горското стопанство, вкл. оборска тор, слама, растителни остатъци или остатъци от преработка и съхранение на селскостопански продукти, които се използват в земеделието и за утайки от пречиствателни станции за отпадъчни води от битови източници

- *Наредба за третиране на биоотпадъците.* Наредбата регламентира основните критерии за третиране на биоотпадъците, включително изискванията за качество на компоста, ферментационния продукт, органичния почвен подобрител и стабилизиранията органична фракция от МБТ. Определени са условията при които компостът и ферментационният продукт престават да бъдат отпадък и могат да бъдат пуснати свободно на пазара. Наредбата включва изискванията за вземане на проби за качество на материалите, получени при третиране на биоотпадъците, както и минимални изисквания за етикетиране и областите на употреба на крайните продукти от биологичното третиране на биоотпадъците. Изискванията на наредбата са от съществено значение за общините, които ще изграждат системи за третиране на биоотпадъците и ще произвеждат компост.
- *Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на строителни рециклирани материали.* Наредбата определя случаите, в които общините имат отговорности за отпадъци от строителство и от разрушаване на сгради, както и изискванията към възложителите на строителни дейности, включително когато общините се явяват възложители на строителните дейности.
- *Наредба за класификацията на отпадъците.* Наредбата въвежда европейската класификация на отпадъците, задължителна за прилагане и от общините.
- *Наредба за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри.* Наредбата определя изискванията за предоставяне на НСИ и ИАОС на

информация относно отпадъците и съоръженията и инсталациите за отпадъците, включително информация и от общините.

- *Наредба за изискванията за третиране и транспортиране на производствени и опасни отпадъци.* Изискванията се отнасят и за общините, когато осъществяват/възлагат дейности с производствени и опасни отпадъци.
- *Шест отделни наредби за управление на масово разпространените отпадъците от: опаковки, електронно и електрическо оборудване, излезли от употреба моторни превозни средства, батерии и акумулатори, отработени масла, автомобилни гуми.* Наредбите поставят изисквания към производителите и вносителите на съответните продукти, които след тяхната употреба се превръщат в отпадъци, и определят възможните начини за прилагане на принципа „отговорност на производителя”. В наредбите са посочени и известни ангажименти на кмета на община с оглед изграждане на системите за разделно събиране на посочените отпадъци и намаляване на количествата отпадъци, депонирани на общинските депа:
 - сключва договори с организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки или с лице, притежаващо разрешително по ЗУО за изграждане на системите за разделно събиране на отпадъците от опаковки на територията на общината
 - осигурява местата за поставяне на съдовете за разделно събиране на отпадъците от опаковки, задължително за курортните населени места и населените места над 5000 жители. В Наредбата са посочени минималният общ обем на съдовете за разделно събиране на всеки 400 жители и изискванията за разполагането на съдовете.
 - осигурява и организира подходящи мерки за недопускане на посегателства и кражби от контейнерите за разделно събиране на отпадъците от опаковки
 - съдейства при подготовката и провеждането на разяснителните кампании на организациите по оползотворяване
 - определя местата за събиране на излезли от употреба гуми, когато се разполагат върху общински терен и информира обществеността за местоположението им и условията за приемането на гумите
 - съдейства за събирането и съхраняването на излезлите от употреба гуми и предаването и за оползотворяване и обезвреждането им, съгласно условията на договор с организация за оползотворяване на гуми или с лица, индивидуално изпълняващи задълженията си, ако общината е сключила такъв договор
 - определя местата по чл. 19, ал. 3, т. 7 ЗУО на територията на общината за предаване на ИУМПС в съответствие с програмата по чл. 52, ал. 1 ЗУО и наредбата по чл. 22 ЗУО
 - организира дейностите по събирането на ИУМПС по чл. 143, ал. 7 и 8 Закона за движение по пътищата и предаването им в центрове за разкомплектуване,

за което уведомява звеното "Пътна полиция" при областната дирекция на Министерството на вътрешните работи по месторегистрация на МПС.

- извършва дейностите по предходните две точки, като сключва договор с организации по оползотворяване на ИУМПС и с лица, които изпълняват задълженията си индивидуално. Кметовете на общини с районно деление могат да сключват договори за всеки район поотделно
- организира контрола за изпълнението на договори с организации по оползотворяване или с други лица притежаващи разрешения по ЗУО, свързани със системите за разделно събиране на масово разпространените отпадъци.

Основни ангажименти на кмета на община Ямбол, произтичащи от ЗУО и подзаконовите нормативни актове

ЗУО и наредбите към него регламентират детайлно редица ангажименти на общините, свързани с управлението на отпадъците. Съгласно нормативната уредба, кметът на общината отговаря за:

1. осигуряването на съдове за събиране на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други;
2. събирането на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за оползотворяването и/или обезвреждането им. Следва да се подчертае, че кметът на общината е длъжен да осигури условия, при които всеки притежател на битови отпадъци да се обслужва от лицата/фирмите, на които общината е възложила тези дейности, като тези лица трябва да притежават съответните разрешителни или регистрационни документи, изисквани от ЗУО;
3. почистването на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии в населените места, предназначени за обществено ползване;
4. избора на площадки, изграждане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или на други инсталации или съоръжения за оползотворяването и/или обезвреждане на битови отпадъци. Изискванията към площадките, съоръженията и инсталациите за битови отпадъци са регламентирани в Наредбата за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци и Наредбата за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и други съоръжения и инсталации за третиране на отпадъци;
5. организирането на събирането, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията на съответната община. Следва да се подчертае, че за разлика от отменения ЗУО в новия закон отпада задължението на общините за осигуряване на депа за депониране на строителни отпадъци и от разрушаване на сгради, извън отпадъците от ремонтна дейност на жилищата на домакинствата.
6. разделното събиране на битови отпадъци на територията на общината най-малко за следните отпадъчни материали: хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло и за поэтапното постигане на целите на общината за повторна употреба и рециклиране на тези отпадъци;

7. организирането на дейностите по разделно събиране на масово разпространени отпадъци и/или оказва съдействие на организациите за оползотворяване на масово разпространени отпадъци, в т.ч. определянето на местата за разполагане на необходимите елементи на системите за разделно събиране и местата за предаване на масово разпространени отпадъци (отпадъци от опаковки, излезли от употреба моторни превозни средства и електронно и електрическо оборудване, негодни за употреба батерии и акумулатори, отработени масла, излезли от употреба гуми);
8. изпълнението на решенията на Общото събрание на Регионалното сдружение, в което участва дадена община, в т.ч. относно инвестиционната програма на сдружението, провеждане на обществените поръчки и др.;
9. организирането на разделно събиране на опасните битови отпадъци от бита и предаването им за оползотворяване и/или обезвреждане, като напр. опаковки от негодни препарати за растителна защита, използвани за градините на домакинствата, опаковки от химикали и препарати и стари такива и др.;
10. разделното събиране и съхраняването на битови биоразградими отпадъци и биоотпадъци, (в т.ч. за определянето на местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране на тези отпадъци и предаването им за компостиране или анаеробно разграждане), както и за постигане за целите за намаляване на депонираните биоразградими отпадъци на общинските депа и постигане на целите за оползотворяване на биоотпадъците;
11. осигуряването до средата на 2014 г. на площадки за предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци от бита и от ремонтна дейност на домакинствата, зелени отпадъци и други във всички населени места над 10 000 жители на територията на общината, и при необходимост в други населени места;
12. почистването от отпадъци на общинските пътища, вкл. техните сервитути, което е също нов ангажимент за всички собственици на пътища;
13. поддържането на регистър на пунктовете за предаване на отпадъци от пластмаси, стъкло, хартия и картон на територията на съответната община и на площадките, осигурени от общините за безвъзмездно предаване на битови отпадъци, което е също нов ангажимент за кметовете на общини;
14. предотвратяването на изхвърлянето на отпадъци на неразрешени за това места и/или създаването на незаконни сметища, организиране на почистването им;
15. съдействие за създаване на центрове за повторна употреба, поправка и подготовка за повторна употреба;
16. осигуряване на информация на обществеността по всички ангажименти на общината чрез интернет-страницата на общината, както и по друг подходящ начин и провеждане на информационни кампании за населението и бизнеса, свързани с разделното събиране на отпадъците;
17. организира събирането на данни и предоставя информация на НСИ, ИАОС, съгласно изискванията на Наредбата за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри;
18. разработване на общинска наредба за управление на отпадъците и общинска програма за управление на отпадъците;

19. организиране и внасянето на отчисленията за следексплоатационни грижи за депата за битови отпадъци и за депониране на отпадъци в необходимия размер и срок;

20. контрол на изпълнението на общинската наредба за управление на отпадъците;

21. предлагане за одобряване от Общинския съвет на такси за заплащане на услугите, предоставяни от общината, свързани с отпадъци;

22. определя изискванията към площадките за пунктовете за предаване на отпадъци от хартия и картон, пластмаси и стъкло, в т.ч. условията за регистрация на площадките (отнася се до пунктовете за предаване на посочените отпадъци в рамките на населените места, известни сред населението и като пунктове за вторични суровини).

Кметът на общината съвместно с другите кметове на общините от Регионалното сдружение за управление на отпадъците, предприема действия по възлагане и извършване на прединвестиционни проучвания за осигуряване на ново съоръжение за третиране на битовите отпадъци най-малко три години преди изчерпване обема на депото за битови отпадъци или изтичането на експлоатационния срок на инсталацията, за което уведомява съответната РИОСВ.

ЗУО регламентира и обхваща на контролните правомощия на общините: Кметът на общината или оправомощено от него длъжностно лице контролира:

- дейностите, свързани с образуване, събиране, включително разделното, съхраняване, транспортиране, третиране на битови и строителни отпадъци;
- дейностите по депониране на производствени и опасни отпадъци на общински и/или регионални депа;
- площадките за дейностите с отпадъци от черни и цветни метали (ОЧЦМ);
- спазването на други изисквания, определени с наредбата по чл. 22.

Кметът на общината организира и контролира закриването, рекултивацията на терените и последващия мониторинг на депата за битови и строителни отпадъци на територията на съответната община.

Съгласно чл.118 от ЗУО кметът на общината по местонахождение на площадката за дейности с отпадъци от черни и цветни метали упражнява контрол за спазване на условията и реда за извършване на тези дейности, съобразно своите компетенции. За констатираните нарушения при проверките за спазване на условията и реда за извършване на тези дейности кметът на общината уведомява в 14-дневен срок директора на съответната РИОСВ, като му изпраща всички документи.

В наредбата за управление на отпадъците по чл.22 от ЗУО общините следва да разпишат и разширят обхвата на контролните правомощия на контролните звена на общините, като включат в този обхват контрол за спазване на допълнителните към ЗУО изисквания, които са включили в общинската наредба.

ЗУО определя и размера на глобите, които кметовете или оправомощени от тях лица могат да налагат на основание на ЗУО.

Специфични изисквания на ЗУО и на Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на строителни рециклирани материали и ангажименти на общините

ЗУО въведе специални изисквания към оползотворяване на строителните отпадъци и отпадъците от разрушаване на сгради. На основание на ЗУО Министерският съвет одобри и Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на строителни рециклирани материали, която влезе в сила през ноември 2012 г., като някои разпоредби на наредбата влизат в сила след тази дата.

Съгласно ЗУО общините са отговорни и за организиране на събирането, включително разделното, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата. В новия ЗУО отпада ангажиментът на общините да осигуряват депа и други съоръжения за всички строителни отпадъци на територията на общината. Общините имат ангажименти по отношение на строителните отпадъци и в случаите, когато общината е възложител на строителни дейности или на дейности по разрушаване на сгради, включително принудително премахване на строежи, както и в случаите, когато местната администрация е компетентна да одобрява и разрешава инвестиционните проекти, и по-конкретно – одобрението на планове за управление на отпадъците като неразделна част от инвестиционните проекти.

Тези компетенции са свързани със следните текстове на ЗУО:

- Третирането и транспортирането на отпадъците от строителни площадки и от премахването на строежите се извършват от възложителя на строежа или от собственика на строителните отпадъци
- Предаването и приемането на строителните отпадъци се извършва само въз основа на писмен договор с лица, притежаващи разрешение или регистрацията по ЗУО.
- От 14.07.2014 г. възложителят на строителни работи (включително общините, когато са възложители на строителни дейности), с изключение на текущи ремонти, и възложителят на премахване на строежи изготвят план за управление на строителни отпадъци в обхват и съдържание, определени с Наредбата за управление на строителните отпадъци. Изискването не се прилага за:
 - разрушаване на сгради с РЗП под 100 кв. м;
 - реконструкция, основен ремонт и/или промяна предназначението на строежи с РЗП, по-малка от 500 кв. м;
 - строеж на сгради с РЗП, по-малка от 300 кв. м;
 - разрушаване на негодни за ползване или застрашаващи сигурността строежи, когато тяхното премахване е наредено по спешност от компетентен орган.

Планът за управление на строителните отпадъци се включва в обхвата на инвестиционните проекти по Глава 8 от ЗУТ, а за обектите, за които не се изисква одобрен инвестиционен проект по ЗУТ, се изготвя като самостоятелен план.

Изпълнението на плана за управление на строителни отпадъци се установява:

- за строежите, за които се упражнява строителен надзор - с окончателния доклад по чл. 168 от ЗУТ на лицето, упражняващо строителен надзор, в който се описва изпълнението на целите за оползотворяване и рециклиране на строителни отпадъци и целите за влагане на рециклирани строителни материали при изпълнението на проекта

- за строежите, за които не се упражнява строителен надзор - с отчет до кмета на общината по образец съгласно изискванията на Наредбата за управление на строителните отпадъци.

Докладите и отчетите се представят на органа, одобрил инвестиционния проект или плана за управление на строителни отпадъци, както и на РИОСВ.

При строителство, разрушаване на законни строежи и доброволно премахване на незаконни строежи или на негодни за ползване или застрашаващи сигурността строежи възложителят носи отговорност за изпълнението на целите, свързани с оползотворяване на материали от строителни отпадъци

От 14 юли 2014 г. принудителното премахване на незаконни строежи или на негодни за ползване или застрашаващи сигурността строежи се извършва от собственика или изпълнителя на разрушаването селективно по материали. Кметът на съответната община отговоря за предаването на отделените строителни отпадъци по време на принудителното премахване на строежи, за оползотворяване на материалите и за влагане на рециклирани строителни материали, включително за покриването на разходите за извършване на дейностите по транспортиране и третиране. Тези разходи са за сметка на извършителя на незаконния строеж или на собственика на сградата или съоръжението. Въз основа на влязла в сила заповед за премахване на строежа и протокол за извършените разходи за дейностите по транспортиране и оползотворяване на отпадъците кметът на съответната община подава заявление за издаване на заповед за незабавно изпълнение за събиране на вземането от задължените лица по реда на Гражданско-процесуалния кодекс.

Считано от 14 юли 2014 г. възложителите на СМР на проекти, финансирани с публични средства, отговарят за влагането в строежите на рециклирани строителни материали или на третирани строителни отпадъци за материално оползотворяване в обратни насипи съгласно Приложение № 10 към Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали в количества, както следва:

- за строителство на сгради - 2 на сто от общото количество вложени строителни продукти;
- за строителство на пътища - 10 на сто от общото количество вложени строителни продукти;
- за рехабилитация, основен ремонт и реконструкция на пътища - 3 на сто от общото количество вложени строителни продукти;
- за строителство, реконструкция и основен ремонт на други строежи от техническата инфраструктура - 8 на сто от общото количество вложени строителни продукти;
- за оползотворяване на предварително третирани строителни отпадъци в обратни насипи - 10 на сто от общото количество вложени строителни продукти.

Посочените цели се постигат поетапно както следва:

Вид строителна дейност	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Строителство на сгради, финансирани с публични средства	1%	1%	1%	1,5%	1,5%	1,5%	2%
Строителство на пътища с публични средства	5,0%	5,0%	8,0%	8,0%	8,0%	10,0%	10,0%
Рехабилитация, основен ремонт и реконструкция на пътища, финансирани с публични средства	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	3,0%	3,0%	3,0%
Строителство, реконструкция и основен ремонт на други строежи от техническата инфраструктура, финансирани с публични средства	3,0%	3,0%	5,0%	5,0%	6,0%	7,0%	8,0%
Оползотворяване на строителни отпадъци в обратни насипи	8,0%	9,0%	10,0%	11,0%	11,0%	11,0%	12,0%

Възложителите на проекти СМР, финансирани с публични средства задължително включват в документацията за участие в процедурите за възлагане на обществени поръчки за изпълнение на СМР изисквания за влягане на продукти от оползотворяване на строителни отпадъци в посочените количества съобразно обекта на предвидените в проекта СМР.

Считано от 14 юли 2014 г., за постигане на националната цел за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на материали по чл. 32, ал. 1 ЗУО съгласно сроковете по § 16 от преходните и заключителните разпоредби на ЗУО:

- възложителите на СМР на пътища са отговорни за постигане на цел 80 на сто материално оползотворяване от теглото на образуванияте при тези дейности строителни отпадъци;
- възложителите на СМР и/или премахването на строежи извън предходната точка осигуряват селективното разделяне и материално оползотворяване на определени видове отпадъци в минимални количества, посочени в Наредбата.

С наредбата за управление на отпадъците по чл.22 от ЗУО общините следва да регламентират реда и начина за организиране на събирането, включително разделното, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата, например:

- забрана за изхвърляне на строителни отпадъци от ремонтната дейност на домакинствата в контейнерите за битови отпадъци;
- възможността гражданите да предават безвъзмездно определени количества строителни отпадъци от ремонтната дейност на площадките, които площадки общините трябва да осигурят до средата на 2014 г.;

- задължението на гражданите и фирмите да предават отпадъците от ремонтни дейности, когато са над определените от общината количества за предаване, на депа или други съоръжения за третиране на строителни отпадъци и условията за това.

Финансови последици и стимули за общините, произтичащи от ЗУО

Съгласно ЗУО:

- При изпълнение на целите за отпадъците от хартия, метал, пластмаса и стъкло, общините се освобождават от заплащане на 50% от финансовите отчисления за депониране на отпадъци, което цели увеличаване от общините на рециклираните и оползотворени битови отпадъци.
- При изпълнение на целите за биоразградими отпадъци, общините се освобождават от заплащане на 50% от финансовите отчисления за депониране на отпадъци, целящи увеличаване на оползотворени битови биоразградими отпадъци и намаляване на дела на депонираните такива. Следва да се обърне внимание, че съгласно Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците, освобождаването от заплащане на отчисления е при изпълнение на целите по чл. 31, ал.1 от ЗУО. Общините могат да се освободят авансово от заплащане на отчисленията за депониране, ако отговарят на определени условия, регламентирани с Наредбата.

Ако общините изпълнят двата вида цели, те се освобождават на 100% от заплащане на отчисленията за депониране.

- При неизпълнение на изискванията за осигуряване от общините на площадки за предаване на разделно събрани отпадъци за населени места с над 10 000 ж. до средата на 2014 г. таксите за депониране се увеличават с 15%.

Освобождаването от отчисленията за депониране представлява много съществен стимул за достигане на целите от общините, като се има предвид нормативно регламентирания от МС нарастващ в годините размер на отчисленията, както следва:

- **за депата, които отговарят на нормативните изисквания:**

2011 г.	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г. и всяка следваща година
3 лв./т	9 лв./т	15 лв./т	22 лв./т	28 лв./т	36 лв./т	47 лв./т	61 лв./т	78 лв./т	95 лв./т

- **за депата, които не отговарят на нормативните изисквания,** които общините следваше да достигнат до средата на 2009 г., отчисленията се заплащат в двоен размер, освен ако не отговарят на едно от двете условия, посочени в § 4 от допълнителните разпоредби на Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците. Целта е тези общини и РСУО, които изхвърлят отпадъците си на депа, които не отговарят на изискванията, да ускорят процеса на изграждане на новите депа и други съоръжения, тъй като Република България е в наказателна процедура и може да понесе солидни глоби. Въвеждането на икономически инструменти, които да стимулират общините и другите задължени за постигане на рециклиране и оползотворяване юридически лица, е препоръка на ЕК и предварително условие за проектите, финансирани от европейските фондове за програмен период 2014-2020 г. за всички страни членки на ЕС.

Ето защо общините трябва внимателно ежегодно да планират изразходването на приходите от отчисленията за депониране. Тези приходи могат да се използват от общините за финансиране на инвестиционни проекти за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци, включително за съфинансиране от страна на общините на проектите, финансирани от ОПОС, както и за финансиране на експлоатационни разходи, свързани със системите за разделно събиране на битовите отпадъци, за транспортиране на разделно събраните отпадъци, тяхното последващо сепариране, рециклиране или друг вид оползотворяване, както и за информационни кампании за населението и бизнеса относно управление на отпадъците, за подготовка на проекти, разработване на програми и морфологични анализи и др.

Изисквания относно разработване на общински програми за управление на отпадъците

Във връзка с процеса на програмиране, ЗУО съдържа няколко ключови изисквания:

Първо: Общинската програма да се разработи в съответствие със структурата, целите и предвижданията на НПУО 2014-2020 г., приет с решение на Министерски съвет през декември 2014.

Второ: Общинската програма се разработва и приема за период, който следва да съвпада с периода на действие на НПУО. Периодът, за който МОСВ разработва Националния план, е 2014-2020 г. Тъй като НПУО 2014-2020 г. беше одобрен от Министерски съвет в края на декември 2014 г. общините разработват своите програми за периода 2015-2020 г.

Трето: Общинската програма трябва да включва необходимите мерки за изпълнение на задълженията на кмета на общината, регламентирани в Глава втора, Раздел III на ЗУО.

Четвърто: Общинската програма за управление на отпадъците се разработва като се вземат предвид и Методическите указания на МОСВ за разработване на общински програми за управление на отпадъците, одобрени със Заповед на министъра на околната среда и водите в края на март 2015 г.

Пето: Да се осигури обществен достъп до програмата на общината за управление на отпадъците.

Съответствие на общинската програма със структурата, целите и предвижданията на НПУО

ЗУО включва конкретни изисквания за съдържание на НПУО. НПУО трябва да съдържа анализ на текущото състояние на управлението на отпадъците, мерките, които трябва да се предприемат за подобряване на съобразената с околната среда подготовка за повторна употреба, рециклиране, оползотворяване и обезвреждане на отпадъци, както и оценка на начина, по който планът ще подпомогне изпълнението на целите и прилагането на разпоредбите на закона.

НПУО трябва да включва и мерки за създаване на интегрирана и адекватна мрежа от съоръжения и инсталации за обезвреждане на отпадъците, както и на инсталации за оползотворяване на битови отпадъци (1) чрез прилагане на най-добрите налични техники; (2) в най-близките съоръжения/инсталации, намиращи се до източника на образуване на отпадъците, като се използват най-подходящите методи и технологии, осигуряващи висока степен на защита на човешкото здраве и околната среда.

Планът трябва да предвижда и мерки за прилагане на системи за разделно събиране най-малко на следните отпадъци: хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло, и мерки за изпълнение на целите за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на отпадъчни материали по чл. 31 и 32 от ЗУО.

При разработването на общинските програми за управление на отпадъците специално внимание трябва да се отдели на чл. 10, ал. 3 от Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците, и по-конкретно, че кметът на общината като неразделна част от програмата за управление на отпадъците включва мерки за предотвратяване образуването на биоотпадъци, разделно събиране и оползотворяване на биоотпадъците на територията на общината, отчитайки специфичните условия на отделните видове населени места (големина, тип, брой жители и др.). Разделното събиране на биоотпадъците на територията на общината е една от предпоставките за постигане на количествените цели за оползотворяване на биоотпадъците.

Одобрение и отчитане на общинската програма

Съгласно ЗУО ангажиментът за разработване на програмата е на кмета на общината, а за нейното одобрение – на Общинския съвет. Кметът на общината е длъжен ежегодно до края на месец март да информира Общинския съвет за изпълнението на мерките от програмата през предходната година. Целесъобразно е ежегодният отчет за изпълнение на общинската програма да се публикува на интернет страницата на общината с цел информирание на гражданите и бизнеса.

Процедура на екологична оценка на общинската програма за управление на отпадъците

Общинската програма за управление на отпадъците преди внасянето ѝ за разглеждане от Общинския съвет, подлежи на процедура „Преценка на необходимостта от извършване на екологична оценка“, в изпълнение на чл.2, ал.2, т.1 от *Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми*, издадена на основание на ЗООС. Тази процедура включва подготовка от страна на общината на „Искане за издаване на решение по преценка необходимостта от извършване на екологична оценка“, което се внася за разглеждане в РИОСВ, в случая на община Ямбол – в РИОСВ гр. Стара Загора.

Изисквания по отношение на разработването на Наредбата за управление на отпадъците от общините, съгласно чл.22 от ЗУО

От съществено значение за постигане на целите на екологосъобразното управление на битовите отпадъци е детайлното регламентиране в Наредбата по чл.22 от ЗУО на задълженията на физическите и юридическите лица за разделно събиране, рециклиране и оползотворяване на отпадъци, както и ангажимента на общинските структури и звена в разглежданата област.

ЗУО определя минималните изисквания за съдържание на общинските наредби за управление на отпадъците, които трябва като минимум да уреждат:

1. условията и реда за изхвърлянето, събирането, включително разделното, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на битови, включително биоразградими (в т.ч. и биоотпадъци) и опасни битови отпадъци;
2. условията и реда за създаването и функционирането на системите за разделно събиране на отпадъците от хартия и картон, стъкло, пластмаси и метали, включително образувани такива отпадъци от търговски обекти, производствени,

стопански и административни сгради и населените места, за които се въвеждат тези системи;

3. условията и реда за изхвърлянето, събирането, включително разделното, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци и от разрушаване на сгради, в т.ч от ремонтната дейност на домакинствата;
4. условията и реда за изхвърлянето, събирането, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на масово разпространени отпадъци - отпадъци от опаковки; излезли от употреба моторни превозни средства и електронно и електрическо оборудване; излезли от употреба батерии и акумулатори; отработени масла; излезли от употреба гуми;
5. изискванията към площадките за предаване на отпадъци от хартия и картон, пластмаси и стъкло, в т.ч. изискването за и условията за регистрация на площадките (отнася се до пунктовете за предаване на посочените отпадъци в рамките на населените места, известни сред населението и като пунктове за вторични суровини), изискването за поддържане на публичен регистър от общината с точното местоположение и какви отпадъци приемат, работно време и т.н. Това са изисквания, например, свързани с местоположението на тези пунктове – в определени зони, обозначенията на тези пунктове и други технически изисквания, работно време, какви отпадъци се приемат и др.;
6. условията за предаване на отпадъци на площадките за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и други в населените места над 10 000 жители, както и населените места, за които общините доброволно осигуряват такива площадки, ако са под 10 000 жители;
7. заплащането за предоставяне на съответните услуги по реда на ЗМДТ.

Освен посочените по-горе минимални изисквания за съдържание на общинските наредби по чл.22 от ЗУО, общините могат да включат детайлизирането и уреждането на широк кръг въпроси от компетенции на общините, свързани с отпадъците и чистотата, произтичащи от ЗУО и други закони.

Изисквания относно битови отпадъци от хартия и картон, метал, пластмаси, стъкло

За тази група битови отпадъци се отнася изискването поетапно да се достигне минимум 50% рециклиране за всеки от четирите типа отпадъци до 2020 г. Основно могат да се обособят в две основни подгрупи:

- Отпадъци от опаковки от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло. За тази група отпадъци от 10 години се създаде и продължава да се разширява и усъвършенства системата за разделно събиране от организациите за оползотворяване на отпадъците от опаковки. Организациите по оползотворяване организират разделното събиране чрез цветни контейнери – 2 или 3 в зависимост от подхода на съответната организация и от договора, който сключват с кмета на съответната община. Тези организации сключват индивидуални договори за разделно събиране и с търговски обекти, хотели и др. за събиране на отпадъци от опаковки, когато се генерират в по-големи количества и не ползват общинските системи.

- Други битови отпадъци от хартия и картон, пластмаса, метал и стъкло. Голямо е многообразието и на тази подгрупа битови отпадъци, които се изхвърлят както от домакинствата, така и от офиси, административни и образователни обекти, търговски обекти и др., които използват общинската система за събиране и извозване на битови отпадъци.

Съгласно ЗУО системите за разделно събиране на отпадъците от хартия, метал, пластмаса и стъкло, включително отпадъците от опаковки от хартия, метал, пластмаса и стъкло, трябва да обхванат задължително всички населени места с население, по-голямо от 5000 жители, и курортните населени места. За тези населени места законът изисква отпадъците от хартия и картон, стъкло, пластмаси и метал, образувани от търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради да се събират разделно в съответствие с реда и условията, регламентирани с Наредбите на общините за управление на отпадъците.

ЗУО предоставя възможността кметът на общината да организира изпълнението на задълженията си за участие в системите за разделно събиране на отпадъците от хартия, метал, пластмаса и стъкло, като сключва договори при условия и ред, определен с решение на общинския съвет, с:

- организации по оползотворяване на МРО, притежаващи разрешение, издадено по ЗУО и/или с
- други лица, притежаващи разрешение или регистрационен документ, издаден по реда ЗУО за извършване на дейности по събиране, транспортиране, рециклиране и/или оползотворяване на отпадъци на територията на съответната община, и/или комплексно разрешително, издадено по реда на ЗООС.

С договорите се урежда разделното събиране на посочените отпадъци от домакинствата, административните, социалните и обществените сгради, заведенията за обществено хранене, търговските обекти и обектите за отдих, забавления и туризъм. Кметовете на общини с районно деление могат да сключват посочените договори за всеки район поотделно.

С договорите трябва да се определят най-малко следните условия:

- изискванията към системата за разделно събиране на отпадъците от хартия, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата, в т.ч. обслужвано население, вид, брой и разположение на съдовете и площадките за разделно събиране на отпадъците, честота на обслужване;
- количествени цели за разделно събиране, рециклиране и оползотворяване на отпадъците от домакинствата и подобни отпадъци, както и условията и редът за отчитане на тяхното изпълнение;
- задълженията за контрол по спазване на изискванията за разделно събиране на територията на съответната община;
- задълженията за предоставяне на информация на гражданите на съответната община по прилагане на системата за разделно събиране, провеждане на образователни и информационни кампании и работа с обществеността.

Целесъобразно е двете групи отпадъци от хартия и картон, пластмаса, метал и стъкло и отпадъци от опаковки от същите материали да бъдат съвместени, като по подходящ начин в системата за разделно събиране се включат и пунктовете за изкупуване на

вторични суровини – отпадъци от хартия, метал, пластмаса и стъкло и общински площадки.

Изисквания относно битови биоразградими и биоотпадъци

ЗУО изисква кметовете на общини да организират разделното събиране и съхраняването на битови биоразградими отпадъци и биоотпадъци, (в т.ч. определянето на местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране на тези отпадъци и предаването им за компостиране или друг вид третиране), както и за постигане за целите за намаляване на депонираните биоразградими отпадъци на общинските депа и постигане на целите за оползотворяване на биоотпадъците.

С Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците се забранява:

- депонирането, изгарянето на биоотпадъци и/или обезвреждането им по какъвто и да е друг начин, в случай, че могат да бъдат рециклирани или оползотворени;
- смесването на разделно събрани биоотпадъци с други рециклируеми или опасни отпадъци;
- изхвърлянето на биоотпадъци в контейнерите за събиране на битови отпадъци или контейнери за отпадъци от опаковки, при наличие на изградени системи за разделно събиране за биоотпадъци.

Наредбата изисква кметът на общината да осигурява разделно събиране и оползотворяване на цялото количество на образуваните биоотпадъци от поддържането на обществени площи, паркове и градини на територията на съответната община. Кметовете на общините трябва да разработят подробен график за обслужване на съдовете за събиране на биоотпадъци и го оповестяват на интернет страницата на съответната община и/или информират населението по друг подходящ начин.

Опасни отпадъци от бита

Голямо е разнообразието на опасни отпадъци от бита – кутии от бои и лакове от ремонтната дейност и остатъци в тях, препарати за растителна защита, използвани в къщите и т.н. Към момента малко общини са организирани пилотни проекти за разделно събиране на опасни отпадъци от бита. Те могат да се събират както чрез мобилни пунктове (специално оборудвани автомобили) и предварително оповестяване на графици за населението, така и да се предават на площадките за предаване на разделно събрани отпадъци, които общините трябваше да осигурят съгласно чл.19, ал. 3, т. 11 от ЗУО.

Едрогабаритни битови отпадъци

Обичайна е практиката домакинствата да изоставят до контейнерите за битови отпадъци големи по размер отпадъци, поради липсата на определени за това площадки от общината. Това създава естетически проблеми за градската среда и затруднения за почистването на населените места.

Тези отпадъци могат да се събират разделно както чрез специално организирани акции и предварително оповестяване на графици за населението, така и да се предават на

площадките за предаване на разделно събрани отпадъци, които общините трябваше да осигурят до средата на 2014 г. за населените места над 10 000 жители.

Други закони, съдържащи норми относно управление на отпадъците

Освен основния закон, регулиращ обществените отношения свързани с управлението на отпадъците (ЗУО) има редица други национални закони с основен предмет други сфери на обществения живот, съдържащи разпоредби относно отпадъците, като например:

Закон за местните данъци и такси

Определя местните данъци и такси, включително такса „Битови отпадъци”, приходите от която постъпват в общинския бюджет.

Таксата се заплаща за услугите по:

- събирането, извозването и обезвреждането в депа или други съоръжения на битовите отпадъци, както и
- за поддържането на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места.

Размерът на таксата се определя за всяка услуга поотделно:

- сметосъбиране и сметоизвозване;
- обезвреждане на битовите отпадъци в депа или други съоръжения;
- чистота на териториите за обществено ползване

Таксата се определя в годишен размер за всяко населено място с решение на общинския съвет въз основа на одобрена план-сметка за всяка дейност, включваща необходимите разходи за:

- осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други;
- събиране, включително разделно, на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за третирането им;
- проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисленията по чл. 60 и чл. 64 от ЗУО;
- почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване.

Размерът на таксата се определя в левове според количеството на битовите отпадъци. Когато не може да се установи количеството на битовите отпадъци, размерът на таксата се определя в левове на ползвател или пропорционално върху основа, определена от общинския съвет. През 2014 г. бяха приети промени в закона, с които не се допуска тази пропорционална основа да бъде данъчната оценка на недвижимите имоти, тяхната балансова стойност или пазарната им цена. В тази връзка до 30 март 2015 г.

Министерският съвет съвместно с Националното сдружение на общините в Р България трябваше да разработят методика за изготвяне на план-сметката с необходимите разходи за дейностите и за видовете основи, които служат за определяне размера на

таксата за битови отпадъци. Към май 2015 г., когато се осъществява настоящият анализ, методиката все още не е одобрена.

Таксата за поддържане чистотата на териториите за обществено ползване в населените места се определя в левове на ползвател или пропорционално върху основа, определена от общинския съвет.

Закон за устройство на територията

Законът урежда обществените отношения, свързани с устройството на територията, изискванията към инвестиционното проектиране и строителството в страната, и определя ограниченията върху собствеността за устройствени цели.

Съоръженията и инсталациите за третиране на отпадъци са определени като елементи на техническата инфраструктура. От гледна точка на характеристиките, значимостта, сложността и рисковете при експлоатация, тези инсталации са определени като втора категория строеж от общо осем категории, като първа категория са най-сложните и рискови, а осма категория – с незначителен риск и сложност.

Законът съдържа разпоредби във връзка с произтичащите от ЗУО изисквания относно строителните отпадъци и отпадъците от разрушаване на сгради:

- оценката за съответствието на инвестиционните проекти със съществените изисквания към строежите обхваща проверката на тези проекти за съответствие с редица изисквания, включително и с изискванията за селективно разделяне на отпадъците, образувани по време на строително-монтажните работи и дейностите по разрушаване с цел осигуряване на последващото им оползотворяване, включително рециклиране и постигане на съответните количествени цели за оползотворяване и рециклиране
- премахването на строежи се извършва след одобряване на план за управление на строителни отпадъци, изискван от ЗУО
- в разрешението за строеж се вписват мерките за селективно разделяне на отпадъците, образувани по време на строително-монтажните работи и дейностите по разрушаване и осигуряване на последващото им оползотворяване, включително рециклиране
- на фаза одобрение на строеж за въвеждане в експлоатация не се допуска въвеждане в експлоатация, когато: 1) липсва определен размер на отчисленията за единица депониран отпадък за последващо закриване и експлоатация по чл.60 от ЗУО; 2) не е издадено разрешение или регистрационен документ за дейности с отпадъци, когато такива се изискват по реда на ЗУО.

1.2 Нормативна уредба на община Ямбол

Наредба за управление на отпадъците на територията на община Ямбол

Община Ямбол беше от първите общини в страната, разработили и приели общинска Наредба за управление на отпадъците в съответствие със Закона за управление на отпадъците, приет през 2012 г. Наредбата е приета от Общински съвет Ямбол с Решение № XXIII-7/21.06.2013 г.

От направения правен анализ на Наредбата може да се направи заключение, че същата като цяло покрива повечето законови изисквания, поставени от ЗУО. Изброени са както правата и задълженията на физическите и юридическите лица, така и тези на администрацията на община Ямбол. Правилата относно управлението на битовите и масово разпространените отпадъци са уредени в отделни глави, които са изчерпателни и детайлни. Въведено е задължението на търговските, стопанските, административни, производствени обекти да събрат разделно отпадъците от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло, като те са задължени да сключват договори за предаване на отпадъците на опаковки от тези материали с лица, притежаващи разрешителни документи по ЗУО. По отношение на биоотпадъците са включени норми както относно реда и условията за третиране на биоотпадъците образувани от домакинствата и в резултат на дейността на юридическите лица, така и за тези, образувани от поддръжката на зелените площи, които са общинска собственост. Много подробно са регламентирани задълженията относно строителните отпадъци на възложителите на строителни дейности, относно одобрението на плановете за управление на отпадъците като част от строителните документи за издаване на разрешение за строеж, одобрението на изпълнението на тези плановете, изискванията за селективно разрушаване на сгради.

В Наредбата не е уредено задължението за регистрация на пунктовете за вторични суровини, както и технически изисквания към тези пунктове, задължението на общината за поддържане на публичен регистър с информация за точното им местоположение, какви отпадъци приемат, работно време и т.н., което е необходимо да се допълни в наредбата.

Препоръчително е в наредбата да се уреди и възможността гражданите да предават без допълнително заплащане разделно събрани отпадъци в малки количества от текущи ремонтни дейности на площадки, определени от общината и/или извозване от общината на такива отпадъци също без заплащане, но след предварителна заявка и определен от общината график. Това ще даде възможност тези отпадъци да се използват за запръстяване на депото, друго оползотворяване чрез запълване на негативни форми и рекултивация на стари кариери.

Необходимо е в общинската наредба да се включи и задължението на всички лица на територията на общината, които събират и предават за третиране битови отпадъци, в т.ч. МРО, да предоставят информация на общината в срокове и формат, определени със заповед на кмета на общината. Това е важно условие общината да събира регулярно информация и да отчита изпълнението на целите за битови отпадъци пред МОСВ.

Въпреки че в ЗУО има специален текст, възможно е в Наредбата да се запише и задължението на общината да поставя съдове, събира и почиства отпадъците от общинските пътища.

Що се отнася до определянето и администрирането на таксата за битови отпадъци на територията на община Ямбол, материята е уредена в Наредбата за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на община Ямбол, чиито текстове кореспондират с тези на ЗМДТ.

Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на община Ямбол

Тази наредба урежда реда и начина за определяне и администриране на местните такси и цени на услуги, в т.ч. такса битови отпадъци, предоставяни на физически и юридически лица на територията на община Ямбол, както и реда и сроковете за тяхното събиране.

Наредбата регламентира начина за определяне на такса битови отпадъци, която се определя от Общинския съвет и се плаща за следните услуги:

- Осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци – контейнери, кофи и други;
- Събиране, включително разделно, на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за третирането им;
- Проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисленията по чл. 60 и 64 от Закона за управление на отпадъците;
- Почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване.

Размерът на таксата се определя според количеството на битовите отпадъци в зависимост от вида и броя на декларираните съдове за битови отпадъци за едно извозване, умножени с обявената честота на извозване в заповедта на кмета по чл.11, ал.2 от Наредбата.

Когато не може да се установи за всеки отделен имот вида и броя на използваните съдове размерът на таксата се определя, както следва:

1. за нежилищни имоти на предприятия - пропорционално върху по-високата между отчетната им стойност и данъчната оценка;
2. за жилищни и нежилищни имоти на физически лица, както и за жилищни имоти на предприятия - пропорционално върху данъчната оценка на имота, съгласно чл.20 и чл.21 от ЗМДГ.

1.3 Програмни документи на национално и общинско ниво

Националният стратегически план за поетапно намаляване на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране 2010-2020 г. е първият план за страната, в който систематично се осъществява задълбочен анализ на проблемите за околната среда в резултат на депонирането на биоразградимите отпадъци, дефинира проблемите и идентифицира необходими мерки (административни, нормативни, финансови и др.) за преодоляване на проблемите и за изпълнение на целите за поетапно намаляване депонирането на тези отпадъци и увеличаване на тяхното рециклиране и оползотворяване. Очаква се в резултат на изпълнението на плана до 2020 г. да бъде предотвратено депонирането на над 5 млн.т. биоразградими отпадъци. Допълнителен ефект се постига от заместването на фосфатни торове в земеделието с компост.

Мерките от плана са заложили и като ключови за постигане на целите на Третия национален план за действие по изменение на климата 2013-2020 г. за намаляване на емисиите на парникови газове от сектор „отпадъци“.

Национален стратегически план за управление на отпадъците от строителството и разрушаване на територията на Р.България за периода 2011-2020 г. е също първи за страната план в разглежданата област. В резултат на детайлни анализи на съществуващата ситуация, планът определя за първи път мерки (административни, нормативни, финансови и др.) за увеличаване на рециклирането и оползотворяване на този поток отпадъци, който в страната основно се депонира. Главната стратегическа цел на плана е до 2020 г. да се намали вредното въздействие на строителните отпадъци върху околната среда чрез достигане на поне 70% ниво на рециклиране на строителните отпадъци. В изпълнение на мерките от плана са приети разпоредби в ЗУО от 2012 г. и е разработена и приета Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на строителни рециклирани строителни материали. В процес на подготовка и изпълнение са и инсталации за рециклиране на строителни материали като част от интегрираните регионални общински системи за управление на отпадъците.

Национален план за управление на отпадъците 2014-2020 г. и Национална програма за предотвратяване на отпадъците, като неразделна част от плана

Основна цел на НПУО 2014-2020 г. е да прекъсне връзката между икономическия растеж и отпадъците като подобри йерархията на управлението на отпадъците чрез разработване за първи път на подпрограма и мерки за предотвратяване на образуването на отпадъците, постави конкретни количествени цели за подготовка за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на конкретни потоци отпадъци.

Националният план за управление на отпадъците 2014-2020 г. и Националната програма за предотвратяване на отпадъците, неразделна част от Плана, са приети с Решение № 831 на Министерския съвет от 22.12.2014 г.

Национален стратегически план за управление на утайките от ПСОВ до 2020 г.

МОСВ одобри и публикува през 2014 г. Национален стратегически план за управление на утайките от ПСОВ до 2020 г. Основната цел на този документ е да осигури рамката за планиране на национално ниво, като осигури разумен подход при определянето и прилагането на адекватни мерки за оползотворяване и обезвреждане на утайките в рамките на съществуващата законодателна рамка, като се вземат предвид географските, обществено-икономическите и демографските условия в България. Предмет на стратегическия документ е цялото очаквано количество образувани утайки от ГПСОВ в България до 2020 г. за което са предвидени национални цели за оползотворяване и пакет от мерки за тяхното постигане в краткосрочен (до 2016 г.), средносрочен (до 2018 г.) и дългосрочен (до 2020 г.) план. Междинните години отчитат задължителното разширяване на дейностите, свързани със събирането на отпадъчни води и изграждането на пречиствателни съоръжения в населени места с над 2 000 жители, които трябва да бъдат завършени до края на 2016 г. Новата инфраструктура ще увеличи необходимостта от третиране на по-големи количества утайки след 2016 г.

Съгласно стратегическите насоки на този план, йерархията за управление на отпадъците налага следния ред от приоритети при вариантите за управление на утайки:

- основният приоритет е рециклирането на утайки или повторната им преработка във форма, позволяваща безопасното използване или

рециклиране на ценните им съставки (хранителни вещества) като вторични източници;

- при невъзможност да се осигури безопасна употреба на утайките или оползотворяване на ценните съставки, те трябва да бъдат използвани за производство на енергия и като заместител на невъзобновяеми източници на енергия,
- само там, където горепосоченото не е осъществимо и временното съхранение на утайки не увеличава възможностите за тяхното използване в близко бъдеще, те могат да бъдат обезвредени в специално изградени депа при подходящ контрол.

Въз основа на направените анализи и изводи прилагането на националния стратегически план за управление на утайките от ГПСОВ в България за периода 2014-2020 г. трябва да осигури следните *национални цели, които не са законодателство, регламентирани на европейско или национално ниво, но съответстват на йерархията на управление на отпадъците и ефективно използване на ресурсите и опазване на околната среда*:

- Рециклиране и материално оползотворяване на следните количества образувани утайки от ГПСОВ до 2020 г.:
 - 55% до края на 2016 г.
 - 60% до края на 2018 г.
 - 65% до края на 2020 г.
- Енергийно оползотворяване на следните количества образувани утайки от ГПСОВ до 2020:
 - 10% до края на 2016 г.
 - 20% до края на 2018 г.
 - 35% до края на 2020 г.
- Нулево депониране и нецелево временно съхранение на утайки до 2020 г.

След направени задълбочени анализи са представени възможните оптимални варианти към 2015 и 2020 г. на регионален принцип – в териториалния обхват на всяка една от 16-те РИОСВ.

Общински програмни документи

Общинска Програма за управление на отпадъците

Община Ямбол има натрупан опит в разработването на общински програми за управление на отпадъците. През 2012 г. е актуализирана общинската Програма за управление на отпадъците 2008-2013 г. във връзка с проект за изграждане на регионална система за управление на отпадъците на РСУО Ямбол. Акцент на актуализираната програмата е именно проектът, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“. Първата фаза на проекта, предвидена в програмата, се изпълнява и очаква да приключи до края на 2015 г., като основните изпълнявани мерки са: строителство на клетка №1 от новото Регионално депо за отпадъци Ямбол, доставка на необходимото оборудване и техника за експлоатацията му и рекултивация на

старите сметища на Ямбол, Сливен, Стара Загора и Стралджа. Актуализираната програма е със срок на действие 2015г.

Община Ямбол предприе необходимите действия за разработване на нова общинска Програма за управление на отпадъците за периода до 2020г. в съответствие с постановките на Националния план за управление на отпадъците 2014-2020г. и в съответствие с Методическите указания на МОСВ за разработване на общински програми за управление на отпадъците, одобрени със заповед на министъра на околната среда и водите на 31 март 2015г.

Други програмни документи

Опазването на околната среда е един от основните приоритети и в Общинския план за развитие 2014-2020г. Направен е анализ на управлението на отпадъците и предприетите мерки за подобряване на управлението им в съответствие със законодателството и йерархията на управление на отпадъците.

1.4 Основни изводи и препоръки

На основата на направените анализи на националната, както и на местната нормативна рамка и програмни документи на община Ямбол в областта на управлението на отпадъците, могат да се направят следните основни изводи:

- Националното екологично законодателство по управление на отпадъците регламентира все по-широк кръг от права и задължения на местните власти относно управление на отпадъците и най-вече относно битовите отпадъци.
- Община Ямбол има традиции и опит в разработването на общински програмни документи по управление на отпадъците. След приемане на Националния план за управление на отпадъците до 2020г. и одобрението от МОСВ на национални Методически указания за разработване на програми за управление на отпадъците, общината предприе действия и разработва нова Общинска програма за управление на отпадъците с което изпълнява важен ангажимент, произтичащ от ЗУО и изпълнява задължително условие за кандидатстване и безвъзмездно финансиране на бъдещи проекти на общината в тази област.
- Община Ямбол е разработила и одобрила нова Наредба за управление на отпадъците на територията на община Ямбол още през 2013г. Наредбата съдържа основополагащи изисквания на ЗУО, които регулират добре обществените отношения в разглежданата област на територията на общината. Препоръчително е, обаче, Наредбата да се допълни в съответствие с препоръките, направени по-горе в анализа на общинската Наредба за управление на отпадъците.
- Националният план за управление на утайките до 2020г. препоръчва регионален подход при управление на утайките от ПСОВ. При разработването на План за управление на утайките от бъдещата ПСОВ Ямбол е препоръчително да се анализират възможностите, посочени в Националният план за управление на утайките до 2020г. и по-конкретно препоръките за управление на утайките, направени за териториалния обхват на РИОСВ Стара Загора, в който попада и община Ямбол.

2. Анализ на отпадъците

Съгласно Методическите указания за разработване на общински програми за управление на отпадъците, анализът на отпадъците трябва да включва анализ на битовите отпадъци, анализ на утайките от ПСОВ и анализ на строителните отпадъци.

2.1 Анализ на битовите отпадъци

Анализът на битовите отпадъци е ключов анализ, който предшества разработването на общинската програма. Освен смесените битови отпадъци, в него трябва да се обърне внимание и на битовите отпадъци от хартия, картон, пластмаси, метали и стъкло, на биоразградимите отпадъци и биоотпадъците, тъй като за тях в българското законодателство са въведени конкретни количествени цели, които страната ни трябва да постигне.

По смисъла на ЗУО *битовите отпадъци* са „отпадъци от домакинствата и подобни на отпадъците от домакинствата“. Определението включва всички отпадъци, образувани от домакинствата и от фирми и други организации, които по характер и състав са сравними с тези от домакинствата. Изключват се производствените отпадъци и тези, образувани от селското и горското стопанство.

Биоразградимите отпадъци са всички отпадъци, които имат способността да се разграждат анаеробно или аеробно, като например хранителни и растителни отпадъци, хартия, картон и други.

Биоотпадъците от своя страна са биоразградимите отпадъци от парковете и градините, хранителни и кухненски отпадъци от домакинствата, ресторантите, заведенията за обществено хранене и търговските обекти, както и подобни отпадъци от предприятията на хранително-вкусовата промишленост.

Анализът на битовите отпадъци трябва да даде отговор на различни въпроси: 1) какви са количествата и тенденциите на битовите отпадъци в общината; 2) каква е нормата на натрупване; 3) какъв е морфологичният състав на образуваните битови отпадъци; 4) какви са количествата на повторно използваните, рециклираните, оползотворените и обезвредените битови отпадъци; 5) доколко се изпълняват целите съгласно националното законодателство в областта на отпадъците.

За изготвянето на настоящия анализ е използвана информация от различни източници, сред които община Ямбол, НСИ, ИАОС, РИОСВ гр. Стара Загора и др.

Състояние и тенденции относно битовите отпадъци

В следващата таблица е представена информация за количествата на смесените битови отпадъци в община Ямбол и общо за страната.

Таблица Error! No sequence specified.. Събрани смесени битови отпадъци в община Ямбол

	2010	2011	2012	2013	2014
Количество на събраните битови отпадъци (тона)					
Община Ямбол	32 539	22 660	26 135	25 720	25 950
България - общо	3 041 279	2 727 379	2 508 412	3 142 313	
Количество на събраните битови отпадъци - динамика					

	2010	2011	2012	2013	2014
(%, предх.год.=100)					
Община Ямбол	100.0%	69.6%	115.3%	98.4%	100.9%
България - общо	100.0%	89.7%	92.0%	125.3%	
Население - брой					
Община Ямбол	75 742	74 132	72 778	72 159	71 561
България - общо	7 504 868	7 327 224	7 284 552	7 245 677	
Население - динамика (%, предх.год.=100)					
Община Ямбол	100.0%	97.9%	98.2%	99.1%	99.2%
България - общо	100.0%	97.6%	99.4%	99.5%	
Събрани отпадъци (кг/ж./г.)					
Община Ямбол	429.6	305.7	359.1	356.4	362.6
България - общо	405.2	372.2	344.3	433.7	
Събрани отпадъци на жител - динамика					
Община Ямбол	100.0%	71.2%	117.5%	99.3%	101.7%
България - общо	100.0%	91.9%	92.5%	126.0%	

Източник: Община Ямбол, НСИ

През разглеждания период в община Ямбол се редуват години на спад и увеличаване на количествата на смесените битови отпадъци. В края на периода се наблюдава намаление на общите количества на смесените битови отпадъци спрямо 2010 г. Това може да се обясни с намаляването на броя на населението в общината, както и по-големите количества разделно събрани отпадъци чрез системата на цветните контейнери и пунктовете за вторични суровини.

Друг важен аспект на анализа на отпадъците е свързан с определянето на общо генерираните отпадъци и нормата на натрупване на отпадъци. За целта към количеството на събраните смесени битови отпадъци е необходимо да бъдат добавени количествата на разделно събраните отпадъци от „Екобулпак” АД - организацията за оползотворяване на отпадъци, с която община Ямбол има договор, както и количествата, събрани в т.нар. пунктове за вторични суровини.

Таблица Error! No sequence specified.. Събрани и сепарирани отпадъци от системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки на „Екобулпак“ АД на територията на община Ямбол (тонове)

	2010	2011	2012	2013	2014
Общо	846	929	1428	1866	1308
Събрани отпадъци, в т.ч.	644	746	1188	1301	951
От хартиени, пластмасови и метални опаковки	598	713	1086	878	788
От стъклени опаковки	46	33	102	136	130
Общо от обекти				286	33
Сепарирани отпадъци от опаковки, в т.ч.	203	183	241	565	357
Стъкло	64	38	123	351	159
Пластмаса	39	55	43	35	46
Хартия/ картон	97	88	72	176	153
Метал	3	2	2	3	0

Събраните отпадъци от системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки в общината представляват около 18% от общото количество на образуваните отпадъци от опаковки от хартия, картон, пластмаса, метали и стъкло през 2014 г. Към тези количества следва да се прибавят количествата рециклируеми материали, предадени от пунктовете за изкупуване на вторични суровини, които по експертни изчисления на база информация от проекта за изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Ямбол са в размер на около 3500 тона през 2014 г.

Нормата на натрупване на отпадъци за община Ямбол е представена в следващата таблица.

Таблица Error! No sequence specified.. Норма на натрупване на отпадъци в община Ямбол

	2012	2013	2014
Количество на събрани смесени битови отпадъци - т	26 135	25 720	25 950
Количество на разделно събрани отпадъци – т	3 462	3 912	4 872
Общо смесени битови отпадъци и разделно събрани отпадъци – т	29 597	29 632	30 822
Население - бр.	72 778	72 159	71 561
Норма на натрупване на смесените битови отпадъци - кг/ж./г.	359	356	363
Норма на натрупване на смесените битови отпадъци и разделно събраните отпадъци - кг/ж./г.	407	411	431

Източник: Община Ямбол, НСИ, собствени изчисления

По данни на НСИ за 2013 г. средната норма на натрупване на отпадъци за страната е 434 кг./ж./г., т.е. при община Ямбол се наблюдават по-ниски стойности на показателя спрямо средните за страната. През 2014 г. нормата на натрупване за общината се доближава до средната за страната в резултат основно на увеличението на разделно събраните отпадъци от хартия, картон, пластмаса, метали и стъкло. В същото време средната норма на натрупване за населените места с население от 50 хил. до 150 хил. жители съгласно Методиката за определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци, одобрена от МОСВ е 349,6 кг/ж./г, т.е. показателят за община Ямбол е с по-неблагоприятни стойности.

Според Общинската програма за управление на отпадъците 2012-2015 на общинското депо се депонират около 3000 т. биоразградими отпадъци от паркове и градини. При включване на тези количества в общите количества на образуваните битови отпадъци, нормата на натрупване е 448 кг/ж./г. за 2012 г., 452 кг/ж./г. за 2013 г. и 473 кг/ж./г. за 2014 г.

В Интегрирания проект за изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Ямбол са включени прогнози за генерираните битови отпадъци на общините Ямбол, Сливен, Нова Загора, Тунджа и Стралджа. Количествата на битовите отпадъци за община Ямбол на база дела на населението на общината в общия брой на населението на обхванатите общини и направеният анализ на текущото състояние на битовите отпадъци показват, че тези прогнози са коректни и близки до реалната ситуация към 2014 г.

Друг важен аспект на анализа на отпадъците е свързан с морфологичния им състав. В следващата таблица са показани данни за морфологичния състав на смесените битови отпадъци на базата на проучване за община Ямбол за летния сезон на 2015 г.

Таблица Error! No sequence specified.. Морфологичен състав на отпадъците за община Ямбол

Вид отпадък	Дял (%)
Хранителни отпадъци	17.61
Хартия и картон	20.63
Пластмаса	16.67
Стъкло	5.85
Метал	1.09
Дърво	2.98
Композитни	0.55
Гума	1.38
Текстил и кожа	4.50
Градински отпадъци	9.46
Опасни домакински отпадъци	0.35
Инертни отпадъци	3.20
ИУЕЕО	0.74
Други	14.99

Съгласно морфологичния състав на отпадъците за община Ямбол с най-голям относителен дял са отпадъците от хартия и картон, следвани от хранителните и отпадъците от пластмаса. Биоразградимите отпадъци са 55% от общо образуваните битови отпадъци, а биоотпадъците – 27%.

При включване на зелените отпадъци от паркове и градини, които се депонират на общинското депо, към биоразградимите отпадъци от състава на смесените битови отпадъци се констатира, че към 2014 г. в община Ямбол се депонират около 197 кг/ж./г. биоразградими отпадъци. Така депонираните биоразградими отпадъци представляват 56%, което показва, че общината не успява да изпълни целите за намаляване на количествата на депонираните биоразградими отпадъци, които съгласно законодателството следва да са до 35% от общото количество на същите отпадъци, образувани през 1995 г.

Тъй като община Ямбол, както почти всички общини в страната, все още не изпълнява мерки за разделно събиране и рециклиране на биоотпадъци, все още общината не изпълнява целите относно битовите биоотпадъци.

При общо генерирани близо 16 140 т отпадъци от хартия, картон, пластмаси, метали и стъкло през 2014 г., разделно събраните количества от тях са около 30%. Това показва, че общината успява да постигане годишните си цели, определени до 2016 г., т.е. рециклиране на най-малко 25% от общите количества отпадъци от хартия, картон, пластмаси, метали и стъкло.

2.2 Анализ на строителните отпадъци

В община Ямбол не е организирана система за разделно събиране на строителния отпадък от малки ремонтни дейности на домакинствата. Актуална информация за количествата на генерираните строителни отпадъци е налична само от общинската програма за управление на отпадъците от 2012 г.

Таблица Error! No sequence specified.. Количества на генерираните строителни отпадъци в община Ямбол

Година	Строителни отпадъци (тона)
2009	227
2010	7507
2011	379

За да отговаря на законодателните изисквания, е препоръчително община Ямбол да предприеме следните действия:

- Да въведе система за разделно събиране от домакинствата на строителните отпадъци от малки ремонтни дейности с цел намаляване на количествата изхвърлени такива отпадъци в контейнерите за смесени битови отпадъци, депониране на депото и съответно – заплащане на отчисления за депониране. Гражданите биха могли да се задължат да оставят тези отпадъци в добре завързани чували до контейнерите в определени дни, които да се извозват от общината до депо или да се въведе възможност при предварителна заявка и до определени количества общината да извозва от домакинствата такива отпадъци без те да заплащат за това⁴. Възможно е също така общината да определи площадка, на която гражданите сами да предават без да заплащат за услугата строителни отпадъци от ремонтни дейности до определени количества.
- При селективно разрушаване на сгради общината може да предостави възможност за безплатно приемане на определена площадка на разделно събрани отпадъци при разрушаване, които могат да се ползват ползотворно, като например тухли, керемиди и др. и които да се предоставят безплатно на нуждаещи се социално слаби граждани.
- Да се потърсят възможности за увеличаване количествата на оползотворените и рециклирани строителни отпадъци от строителния отрасъл, например запълване и рекултивация на стари кариери и минни разработки, обратни насипи и др.

2.3 Анализ на отпадъците от утайки от ПСОВ

Към настоящия момент на територията на община Ямбол няма изградени ПСОВ, а отпадъчните води от канализационната мрежа се заустват директно в различни водоприемници.

⁴ Някои общини в България вече са въвели тези добри практики за управление на строителните отпадъци от ремонтни дейности.

Съгласно изискванията на Директива 91/271/ЕЕС относно пречистване на отпадъчни води град Ямбол е агломерация с над 10 000 е.ж. и към настоящия момент се изпълнява проект за изграждане на градска пречиствателна станция за отпадъчни води.

2.4 Основни изводи и препоръки

- Данните за количествата генерирани битови отпадъци в община Ямбол в периода 2012-2014 г. потвърждават направените прогнози за количествата генерирани битови отпадъци в проекта за изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Ямбол.
- През 2014 г. спрямо 2012 г. нормата на натрупване за община Ямбол бележи ръст, но въпреки това остава с по-благоприятна стойност от средната за страната.
- Извършваното актуално проучване за определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци в рамките на общината ще има важно значение за прецизиране на количествата и последващото отчитане на изпълнението на целите за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци и за отклоняване на биоразградимите битови отпадъци от депата, както и за предпроектни проучвания за изграждане на инсталации за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци.
- Общината следва да планира и изпълни мерки за намаляване на депонираните и увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци, за да изпълни целите за битовите отпадъци в съответствие със ЗУО и Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците.
- Препоръчително е община Ямбол да предприеме действия за разделно събиране от домакинствата на строителните отпадъци от малки ремонтни дейности, в резултат на което да се постигне намаляване на количествата на депонираните смесени битови отпадъци.

3. Прогнози за отпадъците

3.1 Прогнози за образуваните битови отпадъци

Прогнозата за образуваните битови отпадъци в община Ямбол за периода 2015-2020 г. е изготвена въз основа на два компонента:

- Демографска прогноза за периода 2015-2020 г.
- Норма на натрупване на отпадъци на 1 жител и прогноза за нарастването ѝ.

Демографска прогноза за периода 2015-2020 г.

Прогнозата за броя на населението на община Ямбол е изготвена на базата на следните източници на информация:

- Данни за броя на населението по общини за област Ямбол за периода 2003-2014 г.

- Официална демографска прогноза на НСИ за периода до 2070 г. - I вариант (при хипотеза за конвергентност). Този вариант е определен от НСИ като най-реалистичен. Прогнозата на НСИ по този вариант включва както прогноза за населението общо за страната, така и за всяка една от 28-те области.

Демографската прогноза е изготвена по следния алгоритъм:

- Прогнозата е изготвена за периода 2015-2020 г.
- Въз основа на исторически данни за динамиката на населението на община Ямбол в периода 2003-2014 г. е изчислен коефициент, посредством който се прогнозира броят на населението на общината въз основа на прогнозата на НСИ за населението на област Ямбол.

Таблица Error! No sequence specified.. Демографска прогноза за община Ямбол (бр.жители)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Население – бр.	70 712	69 873	69 044	68 225	67 416	66 616

Норма на натрупване и прогнозна промяна

Нормата на натрупване представлява средното годишно количество образувани битови отпадъци, които се падат на един жител.

В рамките на анализа на количествата на битовите отпадъци в община Ямбол бяха изчислени нормите на натрупване за периода 2012 – 2014 г. (Таблица 2.3.)

През разглежданите години нормата на натрупване на смесените битови отпадъци и разделно събраните отпадъци се характеризира с ръст през разглеждания период. За целите на прогнозата се прави допускането, че тя ще се стабилизира и ще расте с темп не по-висок от 1% годишно, в резултат от мерките за предотвратяване образуването на отпадъци, които община Ямбол трябва да предприеме във връзка с изпълнението на новата общинска програма за управление на отпадъците. Прогнозната норма на натрупване е представена в следващата таблица.

Таблица Error! No sequence specified.. Прогнозна норма на натрупване за община Ямбол(кг/ж./г.)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Норма на натрупване за смесените битови отпадъци	366	354	354	347	339	305
Норма на натрупване за битовите отпадъци, вкл. разделно събраните отпадъци от хартия, пластмаса, стъкло и метали	430	435	440	445	450	455
Норма на натрупване за битовите отпадъци, вкл. разделно събраните отпадъци от хартия, пластмаса, стъкло и метали и образуваните зелени отпадъци от паркове и градини	473	478	484	489	495	500

Прогнозните количества на битовите отпадъци са изчислени като произведение на прогнозното население и прогнозната норма на натрупване за съответната година от прогнозния период. Те са представени в следващата таблица.

Таблица Error! No sequence specified.. Прогнозни количества на образуваните битови отпадъци за община Ямбол (тона)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Смесени битови отпадъци	25 899	24 704	24 426	23 695	22 852	20 350
Смесени битови отпадъци и разделно събрани отпадъци от хартия, картон, пластмаса, стъкло и метали	30 440	30 416	30 392	30 368	30 344	30 320
Образувани битови отпадъци, вкл. смесените битови отпадъци, разделно събрани отпадъци от хартия, картон, пластмаса, стъкло и метали и зелените отпадъци от паркове и градини	33 440	33 416	33 392	33 368	33 344	33 320

Очакваното намаление на количествата на смесените битови отпадъци в общината се дължи най-вече на негативната прогноза за броя на населението, както и на увеличаващите се количества отпадъци, които ще се събират чрез системата за разделно събиране на отпадъците от хартия, картон, пластмаса, метали и стъкло, както и разделното събиране на други битовите отпадъци, събирани до момента чрез смесените битови отпадъци.

Прогнозирането на морфологичния състав на отпадъците е извършено на базата на:

- общото прогнозно количество на битовите отпадъци и
- осреднения морфологичен състав за община Ямбол съгласно Актуализацията на общинската програма за управление на отпадъците от 2012 г.

Прогнозата е представена в следващата таблица.

Таблица Error! No sequence specified.. Прогноза за образуваните смесени битови отпадъци по морфологичен състав (тона)

Вид отпадъци	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Хранителни отпадъци	4 539	4 508	4 477	4 446	4 415	4 384
Хартия и картон	5 317	4 752	4 614	4 270	3 878	3 338
Пластмаса	4 296	3 840	3 728	3 450	3 134	2 697
Стъкло	1 508	1 348	1 309	1 211	1 100	947
Метал	280	251	243	225	205	176
Дърво	767	762	757	751	746	741
Композитни	143	142	141	140	139	138
Гума	354	352	350	347	345	342
Текстил и кожа	1 159	1 151	1 143	1 135	1 127	1 119
Градински отпадъци	2 439	2 422	2 405	2 389	2 372	2 356
Опасни домакински отпадъци	90	89	89	88	87	87
Инертни отпадъци	825	820	814	808	803	797
ИУЕЕО	190	189	188	187	185	184

Други	3 862	3 835	3 809	3 782	3 756	3 730
-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

Тези количества трябва да бъдат взети предвид при избора на мерки във връзка с изпълнението на:

- Цели за рециклиране на отпадъци от хартия, пластмаса, метал и стъкло, съгласно чл.31, ал.1, т.1 от ЗУО

Таблица Error! No sequence specified.. Прогноза за постигане на целите за рециклиране на отпадъци от хартия, пластмаса, метал и стъкло

	Мерна единица	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Прогнозирани общо генерирани отпадъци от хартия, картон, пластмаса, стъкло и метали	тона	16 143	16 147	16 151	16 155	16 160	16 164
Цели за рециклиране, съгласно чл.31, ал.1, т.1 от ЗУО	%	25	25	40	40	50	50
Минимални целеви количества за постигане на целите	тона	4 036	4 037	6 460	6 462	8 080	8 082
Прогнозирани количества, рециклирани отпадъци от хартия, пластмаса, стъкло и метали*	тона	4 150	6 277	6 779	7 625	8 428	10 444
Изпълнение на целите за рециклиране съгласно чл.31, ал.1, т.1 от ЗУО	%	26	39	42	47	52	65

*При изготвянето на прогнозите са взети предвид очакваните количества на отпадъците от хартия, картон, пластмаси, стъкло и метали съгласно Интегрирания проект за изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Ямбол.

В прогнозните количества рециклирани отпадъци от хартия, пластмаса, стъкло и метали са включени:

- ♦ Разделно събраните отпадъци от търговски обекти, предадени директно на организациите за оползотворяване на отпадъци;
- ♦ Извлечените количества отпадъци от хартия, пластмаса, стъкло и метали от състава на смесените битови отпадъци чрез инсталация за сепариране;
- ♦ Разделно събраните отпадъци от домакинствата чрез цветните контейнери;
- ♦ Разделно събраните и предадени отпадъци на пунктове за вторични суровини от домакинства и търговски обекти.
- ♦ Разделно събрани и предадени на общинска площадка от граждани и фирми, в т.ч. чрез периодични кампании, организирани от общината

От информацията става ясно, че преследваните цели от община Ямбол са амбициозни и количествата рециклирани отпадъци следва да нараснат близо три пъти през плановия период спрямо 2014 г.

- Цели за разделно събиране и оползотворяване на битови биоотпадъци, с цели за 2016 г. и 2020 г.

Таблица Error! No sequence specified.. Прогноза за постигане на целите за разделно събиране и оползотворяване на битови биоотпадъци

	Мерна единица	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Генерирани биоотпадъци (в състава на смесените битови отпадъци и зелените отпадъци от паркове и градини) ⁵	тона	10 027	10 013	9 999	9 985	9 971	9 958	9 944
Цели за разделно събиране и оползотворяване на битови биоотпадъци	% спрямо 2014 г.		25	25	25	25	25	50
Минимални целеви количества за постигане на целите	тона		2507	2507	2507	2507	2507	5013
Прогнозни количества на разделно събраните и оползотворени битови биоотпадъци*	тона		0	0	0	0	5 189	5 184
Изпълнение на целите за разделно събиране и оползотворяване на битови биоотпадъци	% спрямо 2014 г.		0	0	0	0	52	52

*Очаква се най-рано през 2018 г. да има изградена инсталация за компостиране, т.е. от 2019 г. може да започне оползотворяването на битовите биоотпадъци

Изготвената прогноза показва, че в допълнение към задължението да събира разделно и оползотворява цялото количество генерирани зелени отпадъци от обществени паркове и градини, община Ямбол трябва да предприеме мерки обхващащи и градинските отпадъци в състава на смесените битови отпадъци, за да могат да се постигнат нормативно заложените цели за разделно събиране и оползотворяване на битовите биоотпадъци.

- Цели за отклоняване на битови биоразградими отпадъци от депата

Таблица Error! No sequence specified.. Прогноза за постигане на целите за отклоняване на битови биоразградими отпадъци от депата

	Мерна единица	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Общо количество на генерираните биоразградими отпадъци	тона	19 400	19 383	19 366	19 348	19 331	19 314
Допустим процент биоразградими отпадъци за депониране спрямо количествата през 1995 г.	%	50	50	50	50	50	35

⁵ Съгласно Общинската програма за управление на отпадъците от 2012 г., биоразградимите отпадъци от паркове и градини, които се депонират на общинското депо са около 3000 т/г. Тези данни ще се актуализират при изготвянето на ПИП за кандидатстване пред ОПОС за изграждане на компостираща инсталация.

	Мерна единица	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Допустими количества биоразградими битови отпадъци за депониране ⁶ за постигане на целите	кг/жител	12 651	12 651	12 651	12 651	12 651	8 856
Количество на рециклираните и оползотворени биоразградими отпадъци*	тона	2 108	2 653	2 769	3 097	8 666	10 522
Количество на биоразградимите отпадъци предназначени за депониране	тона	17 292	16 730	16 596	16 251	10 665	8 792
Изпълнение на целите за отклоняване на битови биоразградими отпадъци от депата	%	68	66	66	64	42	35

*Очаква се най-рано през 2018 г. да има изградена инсталация за компостиране, т.е. от 2019 г. може да започне оползотворяването на градинските отпадъци и зелените отпадъци от паркове и градинки

В количеството на рециклираните и оползотворени биоразградими отпадъци влизат (1) оползотворените биоотпадъци, които ще се рециклират в компостиращата инсталация, (2) разделно събраните количества отпадъци от хартия и картон, предадени от търговските обекти на организациите за оползотворяване на отпадъци от опаковки, събрани от домакинствата чрез цветните контейнери; предадени на пунктове за вторични суровини и на общинска площадка за разделно събрани отпадъци по чл.19, ал.3, т.11 от ЗУО, (3) извлечените количества отпадъци от хартия и картон от състава на смесените битови отпадъци чрез инсталация за сепариране.

Прогнозите за количествата на рециклираните и оползотворени биоразградими отпадъци са направени в унисон с изискванията по Директива 1999/31/ЕС и ЗУО.

3.2 Прогнози за образуваните строителни отпадъци

Съгласно Националния стратегически план за управление на строителни отпадъци 2011- 2020 г., одобрен от Министерския съвет най-големи количества отпадъци от строителство и разрушаване на сгради се очаква да се образуват и съответно третират в следните пет области: София, Варна, Бургас, Благоевград и Пловдив, тъй като по данни на НСИ в тези области се извършва най-мощно строителство на жилищни, административни и други сгради, развива се пътна инфраструктура, което налага извършването на мащабни строително-ремонтни дейности, което води до образуване на строителни отпадъци и други. Тъй като община Ямбол не попада в тези области, по експертна преценка образуваните строителни отпадъци за периода 2015-2020 г. ще се задържат на нивата от предходните години, тъй като Общинския план за развитие на общината до 2020 г. не предвижда по-голямо развитие на строителния бранш и не се очаква разширение на строителните дейности.

⁶ Съгласно изискването на ЗУО най-късно до 31 декември 2020 г. да се ограничи количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани през 1995 г.

3.3 Прогнози за утайките от ПСОВ

Прогнозното количество на утайките от бъдещата ПСОВ Ямбол е 9980,3 т/г. съгласно Регионалния генерален план на обособена територия на ВиК ЕООД, гр. Ямбол. Не се очаква увеличаване на посочените количества утайки от ПСОВ, тъй като прогнозите за населението за община Ямбол не показват ръст, от което зависи и количеството на утайките.

След правилното и екологосъобразно третиране, утайките от ПСОВ могат да бъдат от полза за околната среда. В средносрочен и дългосрочен аспект генерираните количества биха могли да се оползотворят в земеделието или за рекултивация на нарушени терени. Депонирането им е допустимо единствено в краткосрочен период, тъй като то не отговаря на съвременните изисквания на ЕС за ограничаване на размера на площите за депониране на отпадъци. Поради това се препоръчва само като временна или аварийна мярка, когато поради някаква причина липсва друга алтернатива.

Също така е възможно да се търси регионален подход за последващото оползотворяване на утайките от ПСОВ заедно с утайките от други ПСОВ в региона, тъй като регионалният подход се препоръчва и в Националния стратегически план за управление на утайките от ПСОВ до 2020 г.

4. Инфраструктура за управление на отпадъците

Подходящата като тип и капацитет инфраструктура за третиране на отпадъците е от ключово значение за екологосъобразно третиране на битовите отпадъци от българските общини, като се отчита йерархията на управление на отпадъците. Ето защо анализът на наличната инфраструктура е много важен като необходима предпоставка за постигане на целите за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци и за намаляване на депонираните отпадъци.

На национално ниво все още липсва единна информационна система, в която информацията за инфраструктурата за третиране на отпадъците да е систематизирана и да обхваща всички аспекти – технически и финансови, както в регионален и общински, така и във времеви разрез. Информацията за инфраструктура за управление на отпадъците от община Ямбол също все още не е систематизирана в единна информационна система за отпадъците на общината, каквато е ситуацията и в другите общини в страната.

Ето защо за целите на настоящия анализ е използвана публична информация от програмни и други документи от МОСВ, ИАОС, РИОСВ гр. Стара Загора и други. В голяма степен анализът се базира на информация, налична в община Ямбол, която за целите на анализите е систематизирана в специално попълнен въпросник от общината.

Направен е анализ и на инфраструктурата за третиране на отпадъци от строителство, тъй като управлението макар и само на част от този поток отпадъци е също от компетенциите на общините, най-вече отпадъците от ремонтните дейности на домакинствата, както и на инфраструктурата за управление на утайките от ПСОВ, за който поток отпадъци общините също имат ангажимент.

В съответствие с Методическите указания за разработване на общински програми за управление на отпадъците на МОСВ от март 2015г., в рамките на настоящия анализ на инфраструктурата за управление на отпадъците на община Ямбол са разгледани следните основни въпроси:

- Какви са настоящата ситуация и тенденциите по отношение на осигуряване от общината на инфраструктура за отпадъци, чието управление е от компетенциите на общината и каква е ситуацията спрямо средните тенденции за страната.
- Достатъчна ли е осигурената, изградена и в процес на изграждане инфраструктура, която обслужва или би могла да обслужва община Ямбол на нейна територия или в региона, за третиране на отпадъците и за постигане на нормативните изисквания и целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците, поставени пред общините.
- Необходима ли е допълнителна инфраструктура за подобряване на услугите и постигане на целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците.
- Какви са основните изводи и препоръки за бъдещи действия по отношение на инфраструктурата за отпадъците на община Ямбол, които да аргументират програмните мерките.

Обобщена информация за състоянието на инфраструктурата за битови отпадъци в страната

В Националния план за управление на отпадъците 2014-2020г. е направен детайлен анализ на инфраструктурата в страната за битовите и строителните отпадъци и за утайките от ПСОВ.⁷ За посочените групи инфраструктура тенденциите на национално ниво показват, че все още почти половината от общините ползват депа за битови отпадъци, които не отговарят на нормативните изисквания, но се очаква най-късно до края на 2016 г. да влязат в експлоатация модерни депа за отпадъци, които да осигурят тези общини със съоръжения за депониране на остатъчните битови отпадъци. Все още само в около една трета от 55-те регионални системи за управление на отпадъците в страната функционират инсталации за сепариране на полезни компоненти от битовите отпадъци - както за допълнително сортиране на разделно събраните отпадъци, така и за отделяне на полезни компоненти от смесените битови отпадъци. Само в няколко от всички 55 регионални системи за управление на отпадъците в страната са с функциониращи съоръжения за оползотворяване на биоразградими битови отпадъци.

Общините са добре обезпечени със съдове за смесени битови отпадъци, които са разнообразни по вид, обем и материали при обхванато население в системите за сметосъбиране и сметоизвозване над 99%. Паркът на транспортни средства за транспортиране на битови отпадъци като цяло е остарял, като делът на новите специализирани сметосъбиращи автомобили, закупени през последните години е нисък. Общините, с малки изключения, не разполагат със съдове и транспортна техника за разделното събиране на биоотпадъци. Съдовете и транспортната техника за разделно събрани рециклируеми битови отпадъци от опаковки се осигуряват от организации за оползотворяване на отпадъци от опаковки в част от общините (около 160 общини от общо 265 общини), а в останалите – предимно малки и много малки общини не са осигурени никакви съдове и техника.

Все още най-често използваният метод за обезвреждане на утайките от ПСОВ е депонирането, макар че делът му, макар и с ниски темпове, намалява в общото количество третираны утайки в страната.

Съществуващата инфраструктура за подготовка и за рециклиране на строителните отпадъци е крайно недостатъчна и налична само на територията на десетина общини, като в момента се изграждат инсталации за рециклиране на строителни отпадъци в някои от проектите за изграждане на регионални системи за управление на отпадъците, финансирани по ОПОС 2007-2013г.

Извод: От анализите на инфраструктурата в Националния план за управление на отпадъците 2014-2020г. за разглежданите потоци отпадъци на национално ниво, се налага изводът, че въпреки напредъка през последните години в подготовката и изграждането на интегрирани регионални системи за управление на битовите отпадъци, на съоръжения за строителните отпадъци и утайки от ПСОВ все още реално функциониращите инсталации и съоръжения към средата на 2015 г. са недостатъчни за достигане на поставените екологични цели по управление на отпадъците

⁷ Национален план за управление на отпадъците 2014-2020г., одобрен от Министерски съвет, „Анализ на инфраструктура за отпадъци“, интернет- страница на МОСВ

4.1 Инфраструктура за битови отпадъци

Предмет на анализа са инфраструктурата за събиране и транспортиране на отпадъците и инфраструктурата за третиране на битовите отпадъци.

■ Инфраструктура за събиране и транспортиране на битови отпадъци

Смесени битови отпадъци

Цялото население на община Ямбол е обхванато от системата за организирано събиране и транспортиране на смесените битови отпадъци.

Община Ямбол осигурява сметосъбиращата и сметоизвозващата инфраструктура за смесени битови отпадъци - контейнери и сметоизвозващи автомобили - чрез възлагане на услугата на външни изпълнители. Изпълнителят е осигурил съгласно поставените изисквания от общината 1506 контейнера по 1100 л, 347 контейнера по 240 л и 437 контейнера по 120 л., както и шест броя сметоизвозващи автомобили.

При определената честота на извозване на смесените битови отпадъци, сметосъбиращата техника и съдове са достатъчни за регулярното събиране и извозване на смесените битови отпадъци до общинското депо за битови отпадъци на община Ямбол.

Тъй като сключеният договор изтича през ноември 2019 г., общината трябва своевременно да предприеме действия в рамките на периода на настоящата програма за осигуряване на необходимите съдове и сметоизвозваща техника, като на най-ранен етап стартира обществената поръчка.

Разделно събиране на отпадъци от опаковки

Общината е осигурила контейнери за разделно събиране на отпадъци от опаковки и техника за извозване за периода на програмата чрез сключване на договор с организация за оползотворяване на отпадъци от опаковки, като се прилага двуконтейнерният модел. Осигурените точки и разположени контейнери на територията на община Ямбол отговарят на изискванията на Наредбата за опаковки и отпадъци от опаковки. През последната година на програмата е необходимо да се предприемат действия за осигуряване на система за разделно събиране на отпадъците от опаковки и съответната инфраструктура за следващите години тъй като срокът на текущия договор с „Екобулпак” АД изтича през 2020 г.

Разделно събиране на други МРО

Чрез организации за оползотворяване на другите видове МРО е осигурена инфраструктурата за разделно събиране, съхранение и транспортиране на ИУЕЕО, НУБА, отпадъчни масла и ИУГ.

Разделно събиране на сгурия и пепел

Тъй като този вид отпадъци са значителни като количество през отоплителния сезон, общината е осигурила съдове за разделно събиране и техника за извозване на този вид отпадъци.⁸

⁸ Съгласно анализите в общинския план за развитие 2014-2020 г. само 2200 домакинства са газифицирани, а по-голямата част от останалите се отопляват на дърва

■ **Съоръжения и инсталации за третиране на битовите отпадъци и стари депа и сметища**

В анализа се изследва обезпечеността на общината със съоръжения и инсталации за депониране, рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци, както и изпълнението на изискванията за рекултивация и последващ контрол и мониторинг на депата или клетки от тях с преустановена експлоатация.

Съоръжения за депониране на отпадъците

Смесените битови отпадъци, генерирани от територията на община Ямбол, се транспортират до общинското депо. Депото се експлоатира от 1968 г. и се намира на 15 км северозападно от град Ямбол по шосето за гр.Сливен. Площта, заета от депото, е 72,1 дка. На депото освен битови, се депонират и строителни и неопасни промишлени отпадъци.

На депото има налична автоматична везна за претегляне на приетите отпадъци, но депото не отговаря на нормативните изисквания и стандарти за опазване на околната среда.

Ето защо община Ямбол като водеща община с партньори общините Сливен, Нова Загора, Тунджа и Стралджа подготви проект и получи одобрение за безвъзмездно финансиране и изпълни проект по Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“. Основната цел на проекта е изграждане на ново депо, с което да се осигури прилагане на съвременните изисквания за опазване на околната среда при депонирането на отпадъците от петте общини. Теренът на новото депо се намира непосредствено до съществуващото депо на площ 89,7 дка, в местността „Гол баир“. Одобреният проект се отнася до изграждане на клетка №1 от депото с капацитет 538 366 куб.м. и експлоатационен период около 9 години, т.е до 2025 г. В рамките на проекта е ремонтиран и пътят до депото, който представлява отклонение от главния път Ямбол-Сливен. Изградена е и мониторинговата система за наблюдение на параметрите на околната среда в района на депото съгласно нормативните изисквания. В рамките на проекта се доставя оборудване и техника за експлоатацията на депото, в т.ч. компактор, булдозер, автомивка, каломаслоуловител и друга техника, необходими за експлоатация на депото.

Експлоатацията на депото ще се осъществява в съответствие с условията на издаденото Комплексно разрешително по реда на Закона за опазване на околната среда.

Предвижда се цялото количество, постъпващи на регионалното депо битови отпадъци от всички общини от РСУО Ямбол, преди да бъдат депонирани да преминават през предварително третиране /сепариране/, с което община Ямбол ще изпълни изискванията на европейската и националната нормативна уредба отпадъците преди депонирането им да бъдат предварително третирани.

Стари депа с преустановена експлоатация

С въвеждането в експлоатация на клетка 1 на Регионалното депо за битови отпадъци – Ямбол през есента на 2015 г. се преустановява експлоатацията на старото депо, което

и възглица, което създава проблеми освен за управление на битовите отпадъци, но и за качеството на атмосферния въздух.

не отговаря на нормативните екологични изисквания. Нормативната уредба изисква депата с преустановена експлоатация да бъдат закрити, като се извърши техническа и биологична рекултивация. За да отговори на тези изисквания, община Ямбол подготви проект за рекултивация, като проектът беше одобрен за финансиране чрез сключване на договор за безвъзмездна финансова помощ между общината и Оперативна програма „Околна среда 2007-2013г.“, като се очаква до края на 2015 г. проектът да бъде изпълнен. Проектът включва техническа рекултивация и първи етап на биологична рекултивация - есенна дълбока оран; предпосевна обработка на почвата, засаждане на треви; подхранващо торене и поливане.

В рамките на проекта се изгражда и система за последващ 30-годишен мониторинг на компонентите на околната среда, съгласно изискванията на ЗУО и Наредбата за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и други съоръжения и инсталации за третиране на отпадъци. Дейностите по последващия мониторинг на закритото депо се възлагат на оператора, с който община Ямбол сключва договор за експлоатация, мониторинг и поддръжка на новото Регионално депо за битови отпадъци на общините Ямбол, Сливен, Нова Загора, Тунджа и Стралджа.

През следващите години предстои извършването на следващите етапи на биологичната рекултивация на старото депо. Изготвен е проект за биологична рекултивация, който предвижда рекултивацията да е затревяване и да се случи на 3 етапа на обща площ 49,28 дка.

■ **Инсталации и съоръжения за рециклируеми отпадъци от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло**

Община Ямбол е една от първите общини в страната, която осигури спазването на европейските стандарти и нормативното изискване за предварително третиране на цялото количество смесени битови отпадъци преди депонирането им. На територията на старото депо е разположена сепарираща инсталация, осигурена от изпълнител по ЗОП, на която се извършва сортиране на постъпващите смесени битови отпадъци от община Ямбол. На същата инсталация се извършва и допълнителното сортиране на отпадъците от опаковки, събрани на територията на общината. Инсталацията е с капацитет 27 000т/г., което осигурява цялото количество битови отпадъци от община Ямбол да преминава през инсталацията.

Във връзка с въвеждането в експлоатация на новото Регионално депо, на което петте общини от РСУО Ямбол ще извозват битовите си отпадъци, възникна необходимостта от инсталация с капацитет, който да е достатъчен за третиране на битовите отпадъци на тези общини. Община Ямбол, на която РСУО е възложило дейностите, свързани с експлоатацията на депото, на което трябва да се депонират само предварително третирани битови отпадъци, предприе своевременно действия за осигуряване на инсталация за предварително третиране чрез сепариране на отпадъците, постъпващи от всички общини, както и за сортиране на разделно събраните рециклируеми отпадъци. Общината обяви процедура за избор на изпълнител, който да предостави услуги по предварително третиране (сепариране) на смесените битови отпадъци и сортиране на разделно събрани рециклируеми отпадъци на общините Ямбол, Сливен, Нова Загора, Тунджа и Стралджа. Дейностите включват предварително третиране (сортиране) на отпадъците от общините, чрез сепариране на отпадъците на инсталация - собственост на, или наета от избрания изпълнител, транспортиране и предаване на отсортираните при сепарирането отпадъци за последващо рециклиране и оползотворяване, както и транспортиране и предаване за обезвреждане на новото депо на останалите след

сепарирането негодни за оползотворяване отпадъци. Капацитетът на инсталацията е средногодишно 84 000 тона за периода до 2020 г.

Основните цели на предварителното третиране на битовите отпадъци чрез сепариране и сортиране, които си поставят община Ямбол и другите общини от РСУО Ямбол, са:

- Постигане на по-високо ниво на управление на отпадъците в съответствие с йерархията на отпадъците
- Подпомагане за изпълнение на целите на РСУО Ямбол по чл.31, ал.1, т.1 от ЗУО, свързани с подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи най-малко хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло, в сроковете, посочени в §15 от преходните и заключителни разпоредби на закона.
- Спестяване на общините на финансови средства за заплащане на отчисления /екотакси за депониране/ по чл.64 от ЗУО.
- Удължаване на експлоатационния период на депото и спестяване на финансови средства на общините за ново депо, като се имат предвид предвижданията на Националния план за управление на отпадъците 2014-2020 г., че след 2020 г. на общините няма да се предоставят средства за изграждане на депа за отпадъци от централни финансови източници в духа на европейските и национални политики за ефективно използване на ресурсите и платформата за „нулеви отпадъци“.
- Намаляване на количествата отпадъци, оставащи за обезвреждане, съответно намаляване на експлоатационните разходи за експлоатация на регионалното депо.

Освен сепариращата инсталация избраният изпълнител осигурява и цялото необходимо оборудване, необходимия екип - работници и служители, сервизно обслужване и поддръжка, както и цялостния мениджмънт на производствената дейност.

Към изпълнителя е поставено и изискване за отчетност на отпадъците, в т.ч. сепарирани и предадени за рециклиране и оползотворяване, предадени за крайно обезвреждане остатъчни отпадъци, на вход, на изход и т.н. съгласно изискванията на нормативната уредба за отчетност на отпадъците.

■ **Инсталации за битови биоразградими отпадъци, в т.ч. за биоотпадъци**

На територията на РСУО Ямбол и на територията на община Ямбол, както в почти всички общини в страната, няма изградена инсталация за компостиране, съответно и съдове за разделното им събиране и техника за извозването им.

Община Ямбол предвижда изграждане на инсталация за компостиране на зелените отпадъци от общината. За целта общината извършва подготвителни дейности за кандидатстване за безвъзмездно финансиране по обявената по Оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.“ покана към общините за изграждане на компостиращи инсталации и доставка на необходимите съдове и техника за разделно събиране на зелени отпадъци.

В близост до новото депо има подходящи терени за разполагане на компостиращата инсталация.

■ **Площадки за предаване и временно съхранение на разделно събрани отпадъци**

Площадки по чл.19, ал. 3, т.11 от ЗУО

Съгласно чл.19, ал. 3, т.11 от ЗУО общините следва да осигурят площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци от бита и от ремонтна дейност на домакинствата и други във всички населени места с население, по-голямо от 10 000 жители на територията на общината. Тъй като град Ямбол е над 10 000 жители, общината осигури площадки чрез сключване на договори с лица, притежаващи разрешителни по ЗУО за тези площадки за предаване от гражданите и от юридическите лица без да заплащат за услугата на следните видове разделно събрани отпадъци:

- Излезли от употреба гуми
- Черни и цветни метали
- Отработени масла
- Батерии и акумулатори
- ИУЕЕО

Община Ямбол не е изгради собствена площадка за събиране от населението на едрогабаритни битови отпадъци.

Общината е възложила с договор изпълнение на дейности за разделно събиране на определени видове опасни отпадъци от бита.

Пунктове за приемане срещу заплащане на разделно събрани отпадъци (т.нар. пунктове за вторични суровини)

На територията на община Ямбол функционират такива пунктове, но тъй като община Ямбол не е въвела изискване за регистрацията им в общинската Наредба за управление на отпадъците, няма информация за тях. Регистрацията и отчетността на тези пунктове, както и определяне на технически изисквания към тях е много важно, тъй като се предполага, че в тях се събират количества отпадъчни материали от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло, които са от значение за изпълнение на целите на общината за рециклиране на тези потоци отпадъци.

4.2 Инфраструктура за отпадъци от строителство и разрушаване

Депонирането и обработването на строителните отпадъци и излишните земни маси от строителството се извършва само на определените от кмета на община Ямбол депа за строителни отпадъци и земни маси, операторите на които притежават разрешение по ЗУО за дейността.

Транспортирането и третирането на строителните отпадъци от строителните дейности в общината се извършва след одобрение от общината на плана за управление на строителните отпадъци, който е част от строителната документация за разрешение за строеж. Изпълнението на плана се контролира в процеса на въвеждане в експлоатация на съответните строителни обекти. Общината изгражда общинска площадка за събиране на строителни отпадъци от текущи ремонтни дейности от домакинствата.

Възможно е строителните отпадъци от ремонтни дейности на домакинствата, генерирани на територията на общината, да се събират и съхраняват временно на определен и отреден за целта терен и впоследствие да се използват за рекултивационни дейности (например на стари кариери за добив на инертни материали или от други добивни дейности) и други подходящи начини на оползотворяване като например запръстване на регионалното депо, което също се счита за дейност по

оползотворяване. Прилагането на такъв подход ще спести разходи на общината, населението и бизнеса за извозване и депониране на строителни отпадъци от малки ремонтни дейности на регионалното депо.

На територията на община Ямбол, както и на територията на съседни и по-близки общини няма инсталация за рециклиране на строителните отпадъци. Възможно е община Ямбол да обсъди поставянето и ползването на обща инсталация за рециклиране на строителни отпадъци, която инсталация да обслужва всички общини от региона. Тъй като общините нямат вече ангажименти за осигуряване на съоръжения за строителни отпадъци, но същевременно са възложители на строителни дейности и имат нужда от такава инфраструктура, е възможно обсъждане на варианти за публично-частно партньорство в разглежданата област.

4.3 Инсталации и съоръжения за третиране на утайките от ПСОВ

Град Ямбол е агломерация над 10 000 е.ж. и съгласно европейското и националното законодателство трябва да изгради ПСОВ и канализационни мрежи за събиране на отпадъчните води от града. Ето защо община Ямбол подготви мащабен проект, чиято реализация започна в рамките на проект DIR-51011116-46-130 „Интегриран проект за водния цикъл на гр. Ямбол – изграждане на градска пречиствателна станция за отпадъчни води и довеждащ колектор, разширение и реконструкция на канализационната и водопроводна мрежа на гр. Ямбол”. Проектът се финансира от Оперативна програма „Околна среда 2007-2013г.“

Очаква се втората фаза на проекта – изграждането на ПСОВ Ямбол да се осъществи през втория програмен период на Оперативна програма „Околна среда 2007-2014 г.“. Проектът на община Ямбол за ПСОВ е одобрен като допустим за кандидатстване от Комитета за наблюдение на оперативната програма, проведен на 8 октомври 2015 г. по т.нар. процедура за „фазираните“ проекти. В рамките на проекта е разработен план за управление на утайките от ПСОВ. Възможно е планът да се актуализира в съответствие с Националния стратегически план за управление на утайките от ПСОВ до 2020 г., одобрен от МОСВ през 2014 г. Съгласно този план за териториалния обхват на РИОСВ Стара Загора след направен анализ на обективните и техническите възможности Националният план предвижда следните оптимални начини на оползотворяване на утайките от ГПСОВ:

- към 2015 г. - 5% от общото количество генерирани утайки за рекултивация на депа за отпадъци; 25% за рекултивация на земи/нарушени терени/ и 85% за оползотворяване в земеделието. Общото прогнозирано количество е 9175 т.
- към 2020 г.- 50% като вторично гориво в електроцентрали/смесено изгаряне с въглища/и 50% за рекултивация на нарушени терени. Общото прогнозирано количество е 10590 т.

Най-големи генератори в този район са действащите ПСОВ гр. Стара Загора и ПСОВ гр. Сливен и след построяването и въвеждането им в експлоатация – и ПСОВ Ямбол и ПСОВ Нова Загора, които се очаква да се финансират по Оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.“.

4.4 Основни изводи и препоръки

В резултат на проучената информация и осъществени анализи на състоянието и развитието на инфраструктурата за събиране, транспортиране и третиране на

отпадъците на територията на общината, могат да се направят следните основни изводи и препоръки:

- Община Ямбол е обхванала 100% населението в системите за организирано сметосъбиране и сметоизвозване и е осигурила необходимите съдове за събиране и техника за извозване на смесените битови отпадъци до депо чрез външни изпълнители.
- Общината е осигурила контейнери за разделно събиране на битовите отпадъци от опаковки чрез поставяне на съдове за разделно събиране от „Екобулпак“ АД до 18.09.2020 година.
- На територията на град Ямбол са осигурени съдове за изхвърляне на разделно събраните отпадъци от НУБА и ОЕЕО.
- Община Ямбол като водеща община в РСУО Ямбол подготви проект и получи безвъзмездно европейско финансиране за ново регионално депо за битови отпадъци, отговарящо на най-високите екологични стандарти. Изграждащата се клетка е с приблизителен капацитет до 2025 г. и в рамките на настоящата програма не са необходими мерки за изграждане на такова съоръжение. На територията на депото е отреден терен и за клетка № 2.
- Успоредно с изграждането на новото депо община Ямбол предприе необходимите мерки за осигуряване на инсталация за предварително третиране /сепариране/ на битовите отпадъци от всички общини от РСУО преди депонирането им, с което отговаря на високите европейски стандарти за управление на отпадъците и изискванията на националното законодателство. Инсталацията ще се използва и за сортиране и предаване за рециклиране и оползотворяване на разделно събраните отпадъци от опаковки от всички общини от РСУО.
- На територията на общината и на другите общини от РСУО Ямбол не е изградена инсталация за оползотворяване и рециклиране на биоразградими битови отпадъци, в .ч. и на биоотпадъци, каквато е ситуацията в голяма част от общините на страната.
- Общината изгражда общинска площадка за събиране на строителни отпадъци от текущи ремонтни дейности от домакинствата и ще се оползотворяват за запръствяване на депото и за рекултивация на нарушени терени. В бъдеще е препоръчително общината заедно с други съседни общини да проучат възможностите за рециклиране и/или оползотворяване на отпадъците от строителство и разрушаване в регионален аспект.
- Град Ямбол има подготвен проект, но все още не е изградена ПСОВ, която се очаква да се построи през новия програмен период 2014-2020 г. с финансови средства от еврофондовете. В рамките на подготвения проект е разработен план за управление на утайките от ПСОВ-Ямбол, който е препоръчително да се актуализира в съответствие с предвижданията на Националния стратегически план за управление на утайките от ПСОВ до 2020 г.

5. Съществуващи схеми за събиране, транспортиране и третиране на отпадъците

За да се установи какви мерки са необходими за подобряване управлението на отпадъците в общината, е необходимо да се анализира дали общината изпълнява ангажиментите, произтичащи от националната и местната нормативна уредба в съответствие с принципите „Замърсителят плаща“ и „Разширена отговорност на производителя“.

Принципът „Замърсителят плаща“ е заложен в Договора за създаване на Европейската общност (чл.174). Този принцип във връзка с отпадъците изисква:

- причинителят и притежателят на отпадъци да ги управляват по начин, който гарантира висока степен на защита за околната среда и човешкото здраве;
- причинителите на отпадъци да поемат отговорност за отпадъците си;
- разходите за опазване на околната среда и човешкото здраве, свързани с образуването и третирането на отпадъците, трябва да бъдат отчитани при определяне цената на продуктите и услугите;
- разходите за събиране, предварително съхраняване, транспортиране и третиране на отпадъците са за сметка на първоначалния причинител или настоящия или предишния притежател на отпадъците.

Принципът „Замърсителят плаща“ следва да се прилагат при схемите за събиране, транспортиране и третиране на всички видове отпадъци, за които общината има нормативно определени отговорности - битови отпадъци, строителни отпадъци, утайки от пречистване на отпадъчни води и опасни отпадъци от домакинствата.

В настоящата точка са разгледани прилаганите от община Ямбол схеми за събиране, включително разделно, транспортиране, рециклиране, оползотворяване и обезвреждане на отпадъците, генерирани на територията на общината. Въз основа на прилаганите практики са направени изводи относно необходимостта от въвеждане на допълнителни схеми и практики, които да осигурят на община Ямбол спазване на всички изисквания на националното законодателство в сектор отпадъци и постигане на нормативно определените цели.

5.1 Събиране и транспортиране на смесени битови отпадъци

В община Ямбол 100 % от населението е обхванато от системата за организирано сметосъбиране и транспортиране на смесените битови отпадъци. Дейността се извършва от Обединение „Грийн колект“, с което община Ямбол е сключила договор №76/09.11.2014 г. по реда на Закона за обществени поръчки. Сметосъбирането се извършва в разположени извън имотите съдове за сметосъбиране, собственост на фирмата. Ежегодно кметът на общината утвърждава график за сметосъбиране и транспортиране на отпадъците по райони, като общината е разделена на шест района. Смесените битови отпадъци се транспортират със специализирани автомобили до депото за неопасни отпадъци на община Ямбол в землището на село Хаджидимитрово, община Тунджа, което не отговаря на нормативните изисквания. След влизане в експлоатация на новото регионално депо за неопасни отпадъци, чието строителство се очаква да приключи в края на месец октомври 2015, община Ямбол ще депонира битовите отпадъци на новото депо, изградено в съответствие с всички изисквания на екологичното законодателство. Междувременно, общината стартира процеса на рекултивация на старото общинско депо, като дейностите са възложени с договор на

Консорциум „Рекултивация Ямбол“. Закриването и рекултивацията ще се извършва на етапи, тъй като е необходимо да се обособи работен участък за депониране на отпадъците до въвеждане в експлоатация на Клетка 1 на регионалното депо.

5.2 Разделно събиране на битови отпадъци

Предоставяне на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата

Съгласно чл.19, ал.3, т.11 от ЗУО кметът на общината има задължение да осигури площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и други в населени места с население над 10 000 жители на територията на общината. Община Ямбол следва да изпълни тази разпоредба на ЗУО, тъй като населението на гр. Ямбол е над 10 000 жители.

Общината е взела в задълженията на изпълнителя на дейности за събиране и транспортиране на смесени битови отпадъци да извършва събиране на ЕГО и е сключила договор с фирма за разделно събиране от домакинствата на определени видове опасни отпадъци от бита, но няма специално отредена площадка за това.

В процес на изграждане е площадка за разделно събиране на строителни отпадъци от ремонтната дейност на домакинствата.

Разделно събиране и транспортиране на пепел и сгурия от домакинствата

Общината предоставя услуги по разделно събиране и транспортиране на пепел и сгурия от домакинствата, като е осигурила метални контейнери, предназначени за изхвърляне на пепел и сгурия.

Разделно събиране и транспортиране на биоразградими и биоотпадъци

Община Ямбол все още не е въвела система за разделно събиране и оползотворяване на биоразградими и биоотпадъци и съответно не са определени места за разполагане на елементите на системата за разделно събиране и предаване за компостиране на тези отпадъци. На територията на общината домакинствата и фирмите изхвърлят градинските и хранителните си отпадъци в контейнерите за битови отпадъци, и те се събират заедно със смесения битов отпадък от контейнерите. Не се прилага и домашно компостиране.

Разделно събиране на отпадъци от хартия и картон, стъкло, пластмаса и метали

Извън описаната по-долу схема за „разширена отговорност на производителя“, община Ямбол е въвела услуги по разделно събиране на рециклируеми отпадъци за събиране, транспортиране и съхраняване на отпадъци от черни и цветни метали чрез сключени договори за осигуряване на площадки с фирма „Каприз 2005“ ООД и с фирма „Мега Ресурс“ АД.

На територията на община Ямбол функционират частни пунктове/площадки, на които граждани и фирми могат да предават срещу заплащане разделно събраните подлежащи на рециклиране битови отпадъци от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метали. В общинската администрация обаче не постъпват данни за количествата отпадъци, които се приемат и се предават за рециклиране от частните пунктове. Общината е изготвила

регистър на тези площадки и не е регламентирала изискванията за тяхната регистрация и функциониране, но не е вменила задължение за отчитане на събраните и предадените за рециклиране количества и съответно не получава информация за тях. Необходимо е община Ямбол да уреди тези изисквания в общинската наредба за управление на отпадъците.

Разделно събиране на опасни отпадъци от домакинствата

Опасните битови отпадъци от домакинствата включват най-често негодни за употреба батерии, лекарства и опаковки от тях, остатъци от бои, разтворители и лакове, домакински препарати, луминисцентни осветителни тела, излезли от употреба електрически уреди и електронно оборудване, за които се изисква да бъдат събирани разделно при източника на образуване. Луминисцентните лампи, излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване, батериите и други опасни отпадъци от бита са в обхвата на принципа „разширена отговорност на производителя“ и събирането им за по-нататъшно рециклиране или екологосъобразно обезвреждане е задължение на операторите, които ги пускат на пазара. Чрез договори с фирми община Ямбол е осигурила за населението услуга за разделно събиране и временно съхраняване на опасни отпадъци от бита, вкл. НУБА, ИУЕЕО и други.

5.3 Предварително третиране на битови отпадъци преди обезвреждането им

На общинското депо за неопасни отпадъци е разположена сепарираща инсталация, на която се извършва сортиране на постъпващите смесени битови отпадъци за отделяне на оползотворими компоненти от общия поток на отпадъците преди депониране. За извършване на дейността сепариране общината е сключила договор на 15.12.2014 г. с Обединение „Екосорт Ямбол“ ДЗЗД по реда на ЗОП. Предвид преминаването към регионално управление на отпадъците и изграждането на ново регионално депо за неопасни отпадъци за общините членки на РСУО Ямбол, в ход е процедура за избор на изпълнител за предварително третиране (сепариране) на битови отпадъци и сортиране на разделно събрани рециклируеми отпадъци от територията на всички общини членки, чрез инсталация, разположена в близост до регионалното депо.

Общината вече е предприела начални действия и за въвеждане на система за разделно събиране и оползотворяване на биоотпадъци в рамките на планираните дейности за управление на отпадъците на регионално равнище в регион Ямбол. По проект „Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Ямбол – Първа фаза“ е изготвена тръжна документация за възлагане на инженеринг на съоръжение за компостиране и инсталация за сепариране, както и за доставка на технологично оборудване и механизация за съоръжение за компостиране и инсталация за сепариране.

През 2014 г. с решение на Общински съвет Ямбол е създадено общинско предприятие "Паркове и зони за отдих"- бюджетна дейност към община Ямбол. Предметът на дейност на предприятието, наред с други, включва поддържане на Градски парк, парк „Боровец“ и зоните за отдих в общината. Понастоящем в устройствения правилник на общинското предприятие не са включени функции във връзка с разделното събиране на зелените отпадъци, но с въвеждане на системата ще е необходимо такива функции да бъдат възложени.

5.4 Разделно събиране и оползотворяване на масово разпространени отпадъци

Съгласно ЗУО „масово разпространени отпадъци“ (МРО) са отпадъци, които се образуват след употреба на продукти от многобройни източници на територията на цялата страна и поради своите характеристики изискват специално управление. МРО са обособени в 6 групи:

- отпадъци от опаковки от хартия и картон, стъкло, пластмаса и метали,
- негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА),
- излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО),
- излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС),
- излезли от употреба гуми (ИУГ),
- отпадъчни масла.

ЗУО определя изискванията към продуктите, които в процеса на тяхното производство или след крайната им употреба образуват масово разпространени отпадъци, както и изискванията за разширена отговорност на производителите на тези продукти с цел насърчаване на повторната употреба, предотвратяването, рециклирането и друг вид оползотворяване на образуваните масово разпространени отпадъци. "Разширена отговорност на производителя" (РОП) представлява съвкупност от мерки с цел намаляване на общото въздействие върху околната среда от даден продукт чрез въвеждане на задължения и отговорности за производителя на продукта по време на целия му жизнен цикъл за ограничаване на съдържанието на опасни вещества, обратно приемане, предотвратяване на отпадъците и повторна употреба, рециклиране, оползотворяване и обезвреждане на отпадъците, получени в резултат на употребата на продукта. Всяко лице (фирма), пускащо на пазара продукти, които след тяхната употреба се превръщат в МРО, е задължено по схемата лице и носи отговорност в съответствие с изискванията на ЗУО и специфичните наредби за всеки вид МРО за:

- Постигане на количествените цели за подготовка за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на МРО, определени в Наредбите за всеки вид МРО
- Ограничаването на опасни вещества в продуктите, които пускат на пазара
- Етикетиране и маркировка
- Разходите за управление на МРО, които се образуват след употребата на съответните продукти.

Кметът на общината има задължение да организира дейностите по разделно събиране на масово разпространени отпадъци и/или да оказва съдействие на организациите за оползотворяване на масово разпространени отпадъци, в т.ч. определянето на местата за разполагане на необходимите елементи на системите за разделно събиране и местата за предаване на масово разпространени отпадъци.

Към края на 2014 г. в община Ямбол поетапно са въведени схеми за всички шест вида масово разпространени отпадъци. Прилаганите схеми включват:

Отпадъци от опаковки от хартия и картон, стъкло, пластмаса и метали

В общината е въведена система за разделно събиране на отпадъци от опаковки в жълти контейнери за хартия, пластмаси и метали и в зелени контейнери за стъклени отпадъци, като за целта общината сключи договор с „Екобулпак“ АД. Съдовете за събиране на отпадъците са разположени по определена схема в 223 точки в общината.

През 2009 г. „Екобулпак“ АД изгради сепарираща инсталация в близост до депото на община Ямбол в землището на с. Хаджидимитрово, на която се извършва сепариране на събраните отпадъци от опаковки.

В община Ямбол функционират две инсталации за рециклиране на отпадъци от опаковки. Отпадъците от опаковки от стъкло се рециклират в бетонов възел с оператор „Диана Бетон“ ООД гр. Ямбол. Отпадъците от пластмасови опаковки се рециклират в завода на „Екопласт Файбър“ АД с предмет на дейност рециклиране на бутилки от полиетилен терафталат.

Негодни за употреба батерии и акумулатори

През 2014 г. община Ямбол сключи договори с три организации за разделно събиране и съхраняване на НУБА - с „Екобулбатери“ АД, „Хефти Металс“ ЕООД и „Мега Ресурс“ АД. Общината утвърждава ежегодно график за събиране на НУБА от домакинствата. Със заповед на кмета са определени брой съдове и места за разполагане на контейнери за разделно събиране на НУБА. Графикът и заповедта се поставят на видно място в сградата на общината и се публикуват на интернет страницата на общината.

Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване

Община Ямбол има договори за разделно събиране на ИУЕЕО с „Екобултех“ АД, „Хефти Металс“ ЕООД и ЕТ „Б.П.Будинов – Богдан Будинов“. Кметът утвърждава ежегодно график за събиране на ИУЕЕО, който се публикува на интернет страницата на общината. Със заповед на кмета на общината са определени места за разполагане на контейнери за разделно събиране на ИУЕЕО.

Излезли от употреба моторни превозни средства

Община Ямбол е сключила договор с ЕТ „Б.П.Будинов – Богдан Будинов“ за събиране и съхранение на ИУМПС.

Излезли от употреба гуми

Услугите по разделно събиране на излезли от употреба гуми се извършват чрез сключен договор с „Ванина Експорт“ АД.

Отработени масла

За събиране и временно съхраняване на отработени масла община Ямбол е сключила договор с фирма „Камида Ойл“ ЕООД.

5.5 Разделно събиране на строителните отпадъци от ремонтна дейност на домакинствата

В етап на отреждане е общинска площадка за събиране и временно съхраняване на строителни отпадъци от ремонтна дейност на домакинствата.

На територията на общината, нито на останалите общини в обхвата на РИОСВ Стара Загора, няма изградено депо за строителни отпадъци. На този етап община Ямбол не осъществява дейности за оползотворяване на отпадъци от строителство и разрушаване на сгради. Липсата на депо за строителни отпадъци води до неконтролирано изхвърляне на строителни отпадъци от граждани и фирми, формиране на нерегламентирани сметища главно в крайните райони на града.

5.6 Третиране на утайките от пречистване на отпадъчни води

На територията на община Ямбол все още няма действаща ПСОВ. Предстои изграждане на ПСОВ, чието строителство ще се финансира от ОПОС 2014-2020 г. като фазирана дейност в рамките на "Интегриран проект за водния цикъл на гр. Ямбол - изграждане на градска пречиствателна станция за отпадъчни води и довеждащ колектор, разширение и реконструкция на канализационната и водопроводна мрежа на град Ямбол". След пускане в експлоатация на ПСОВ програмата за управление на утайките предвижда утайките ще се стабилизируют и уплътняват до вид подходящ за депониране и съответно ще бъдат депонирани на регионалното депо за неопасни отпадъци.

5.7 Основни изводи и препоръки

- На територията на община Ямбол действа добре организирана схема за събиране и транспортиране на смесените битови отпадъци от домакинствата и от бизнеса, като системата се прилага за цялата територия и обхваща цялото население на общината.
- Община Ямбол е сключила договори с организации за оползотворяване и с лица с разрешителни по ЗУО за прилагане на схеми за разделно събиране и предаване за оползотворяване на всичките шест вида масово разпространени отпадъци съобразно принципа „разширена отговорност на производителя“.
- Във връзка със задължението на общината да постигне нормативно определени цели за рециклиране на битови отпадъци от хартия, картон, пластмаси, метали и стъкло в периода на Програмата, е необходимо да се обхванат всички потоци от този вид отпадъци. На територията на община Ямбол функционират частни пунктове/площадки за предаване на подлежащи на рециклиране битови отпадъци от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метали, но общината не получава данни за количествата отпадъци, които се приемат и се предават за рециклиране от тези пунктове. В тази връзка е необходимо община Ямбол да изготви регистър на тези площадки и да определи изискванията за тяхното функциониране, вкл. задължение за представяне в общината на годишен отчет за събраните и предадените за рециклиране количества.
- Община Ямбол е осигурила услуги за разделно събиране на едрогабаритни и опасни отпадъци от бита, но все още няма действаща площадка за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата. Общината е

инициирала процедура по отреждане и изграждането на площадка за разделно предаване и временно съхраняване на строителни отпадъци от ремонтна дейност на домакинствата.

- Осигурено е предварително сортиране на постъпващите на депото смесени битови отпадъци за отделяне на оползотворими компоненти от общия поток на отпадъците преди депониране.
- Община Ямбол не е въвела схема за разделно събиране, предварително сепариране и оползотворяване на биоотпадъците. Общината е предприела начални действия за осигуряване на инфраструктура за сепариране и оползотворяване на биоотпадъците, чието функциониране е предвидено да се осъществява в рамките на регионалната система за управление на отпадъците. С осигуряване на инфраструктурата ще бъде въведено разделно събиране на биоотпадъци на територията на общината.

6. Финансиране на управлението на отпадъците

Основният източник на средства за управление на отпадъците в община Ямбол е такса битови отпадъци. Общината ползва също безвъзмездно финансиране от държавата и от европейските фондове чрез ПУДООС и Оперативна програма „Околна среда“.

6.1 Такса битови отпадъци

Наредбата за определянето и администрирането на местните такси и цените на услугите на територията на община Ямбол (приета с реш. XV – 3/ 26.10.2012 г. и посл.изм.) регламентира реда и начина за определяне на ТБО. Таксата за битови отпадъци се заплаща за следните услуги:

1. осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други;
2. събиране, включително разделно, на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за третирането им;
3. проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисленията по чл. 60 и 64 от Закона за управление на отпадъците;
4. почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии, предназначени за обществено ползване.

Размерът на таксата се определя според количеството на битовите отпадъци в зависимост от вида и броя на декларираните съдове за битови отпадъци за едно извозване, умножени с обявената честота на извозване.

За 2014 г. са определени следните такси съобразно количеството и периодичността на извозване на битовите отпадъци.

Събиране, включително разделно, на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за третирането им					за поддържане чистота на територии за общ. ползване
вид на съда	обем	ед.цена за 1 бр. съд (лв.)	периодичност на извозване/ пъти/годишно	цена/год. лева с ДДС	промил
контейнер тип Бобър	1,1	9,50	365	3468	1,69 промила
контейнер тип Бобър	1,1	9,50	182	1729	1,69 промила
контейнер тип Бобър	1,1	9,50	122	1159	1,69 промила
контейнер пластмасов	0,24	2,05	122	250	1,69 промила
контейнер тип Мева	0,11	0,95	91	86	1,69 промила

Когато таксата се определя според количеството на битовите отпадъци, съответните лица подават в общинската администрация декларация по утвърден образец до 31 декември на предходната година, в която декларират вида и броя на съдовете за изхвърляне на битови отпадъци, които ще се използват през годината.

Когато не може да се установи за всеки отделен имот вида и броя на използваните съдове, размерът на таксата се определя, както следва:

- за нежилищни имоти на предприятия - пропорционално върху по-високата между отчетната им стойност и данъчната оценка;
- за жилищни и нежилищни имоти на физически лица, както и за жилищни имоти на предприятия - пропорционално върху данъчната оценка на имота.

За 2014 г. размерът на промилите за определяне на ТБО в община Ямбол е съответно:

наименование на услугите	размер на промил за жилищни имоти	размер на промил за нежилищни имоти
Закупуване на съдове за съхранение на битови отпадъци - кофи, контейнери и др.		
Събиране, включително разделно, на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за третирането им	0,60	0,90
Проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации и съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, вкл. отчисленията по чл. 60 и чл. 64 от ЗУО	0,90	1,45
Почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и други територии, предназначени за обществено ползване	0,96	1,69
ОБЩО	2,46	4,04

Видно от регламентацията в Наредбата, община Ямбол е осигурила възможност на населението и бизнеса да заплащат ТБО съобразно т.нар схема за плащане при изхвърляне, на база количество отпадъци. При този начин на определяне на таксата се прилага един от основните принципи при управление на отпадъците - принципът „замърсителят плаща“. Съобразно развитието на въпроса относно приемане на методика за определяне на ТБО на национално равнище, община Ямбол ще разширява прилагането на принципа с оглед осигуряване на справедливост и стимулиране генерирането на по-малко смесени битови отпадъци.

Приходите от такса битови отпадъци в периода 2010-2014 г. в община Ямбол са посочени в следващата таблица.

Таблица Error! No sequence specified.. Приходи от такса битови отпадъци (лв.)

	2010	2011	2012	2013	2014
Общо приходи от ТБО, в т.ч.	2564996	2626670	2947359	3170420	3580990
- от домакинства	920986	1484169	1554366	1710569	2278905
- от юридически лица	1644010	1142501	1392993	1459851	1302085

Източник: Община Ямбол

Динамиката на приходите от ТБО показва постоянно повишаване на приходите, което се дължи на увеличаване на приходите от домакинствата. При средногодишен доход на домакинство 12 163 лв. през 2014 г., население на община Ямбол 71 561 жители и среден брой лица в домакинство 2,42, границата на поносимост, която едно

домакинство може да си позволи (1,5% от общия доход) е 182,44 лв. или общо 5 395 019 лв. Видно от горната таблица, събраните средства от населението в община Ямбол са под границата на поносимост.

Данните за структурата на постъпленията от ТБО показват, че приходите от домакинствата се увеличават през анализирания период, а тези от юридическите лица намаляват. Докато през 2010 г. делът на приходите от домакинствата в общите приходи от ТБО е 36%, а на бизнеса 64%, то през 2014 г. процентите са съответно 64% и 36%. Тази промяна демонстрира стремежа на община Ямбол да прилага по-пълно принципа „замърсителят плаща“ при предоставяне на услугите за отпадъците и да намалява т.нар. кръстосано субсидиране от страна на бизнеса, характерно за повечето общини в страната.

Таблица Error! No sequence specified.. Структура на постъпленията от такса битови отпадъци по групи задължени лица

Източник на приходи		2010	2011	2012	2013	2014
Средно за страната	домакинства	43,80%	42,90%	42,9%	43,1%	н.д.
	юридически лица	56,20%	57,10%	57,1%	56,9%	н.д.
Община Ямбол	домакинства	36%	57%	53%	54%	64%
	юридически лица	64%	43%	47%	46%	36%

Източник: НПУО 2014-2020 и община Ямбол

Равнището на събираемост на таксата през анализирания период е показано на долната таблица.

Таблица Error! No sequence specified.. Събираемост на такса битови отпадъци (%)

2010	2011	2012	2013	2014
96,13	106,55	97,52	78,67	88,24

Разходите за управление на отпадъците в общината се формират съобразно план сметка за всички дейности.

Таблица Error! No sequence specified.. Разходи за управление на отпадъците (лв.)

	2010	2011	2012	2013	2014
Общо разходи	2 617 022	2 646 159	2 736 187	3 155 854	3 251 362
Закупуване на съдове за битови отпадъци	0	0	0	0	0
Събиране, включително разделно, на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за третиране	977 753	1 021 952	1 146 936	988 050	1 072 002

	2010	2011	2012	2013	2014
Проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депа за битови отпадъци	212 724	260 016	300 727	274 684	316 806
Обезпечения по чл.60 от ЗУО, покриващи бъдещи разходи за закриване и следексплоатационни грижи на площадката на депото	0	54 000	52 270	51 997	64 050
Отчисления по чл.64 от ЗУО за депониране на битови отпадъци на депото за битови отпадъци	0	162 000	470 433	779 963	539 889
Почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии, предназначени за обществено ползване	1426545	1148191	765821	1061160	1258615

Източник: Община Ямбол

Фигура Error! No sequence specified.. Структура на разходите за управление на отпадъците 2014 г.

В структурата на разходите за управление на отпадъците най-големи са разходите за почистване на териториите за обществено ползване, следвани от тези за събиране и транспортиране на битовите отпадъци. Данните показват увеличение на разходите за отчисления по чл. 64 от ЗУО до 2013 г. поради факта, че смесените битови отпадъци изцяло се депонират, и намаляване на тези разходи през 2014 г., след въвеждане на сепарираща инсталация на общинското депо. Общината редовно плаща обезпеченията по чл. 60 и отчисленията по чл. 64 от ЗУО.

Информация за оценка на системата за управление на отпадъците дава анализът на съотношението между приходите и разходите, свързани с тази дейност.

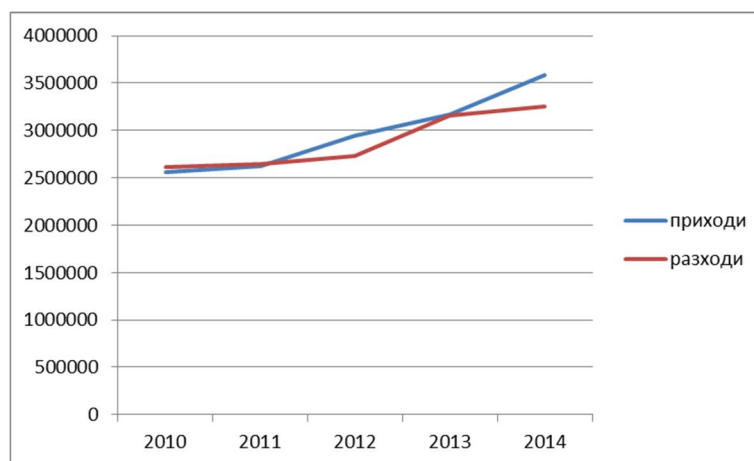
Таблица Error! No sequence specified.. Покритие на разходите за управление на отпадъците с приходи от такса битови отпадъци

	2010	2011	2012	2013	2014
Средно България	1,29	1,27	1,17		
Големи общини (50-100 хил. жители)	1,04	1,08	1,05		
Община Ямбол	0,98	0,99	1,08	1,00	1,10

Източник: Община Ямбол

Данните показват, че в началото на анализирания период приходите от ТБО не покриват изцяло разходите за управление на отпадъците. Постепенно общината успява да осигури достатъчно приходи от таксата, за да покрива оперативните разходи за управление на отпадъците, като през 2014 г. са осигурени повече приходи, които могат да се използват за инвестиционни цели. Тъй като за постигане на нормативно определените цели за отпадъците и изпълнение на мерките до 2020 г. общината ще се нуждае от сериозни инвестиции, необходимо е общината внимателно да анализира ежегодно нивото на такса битови отпадъци и евентуална необходимост от промяната ѝ, както и да оптимизира разходите за почистване на териториите за обществено ползване.

Фигура Error! No sequence specified.. Съотношение приходи от ТБО/разходи за управление на отпадъци

6.2 Безвъзмездно финансиране от държавни и европейски фондове

Община Ямбол се възползва от възможностите за финансиране на проекти в сектор отпадъци, и с партньорство с другите общини от РСУО Ямбол изпълнява проект „Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Ямбол – Първа фаза”, съфинансиран от Оперативна програма „Околна среда“ 2007-2013 г. Проектът е на стойност 31 068 227,58 лв., като финансирането от ОПОС е в размер 29 756 981,93 лв.

6.3 Основни изводи и препоръки

- Община Ямбол осъществява последователна политика за по-пълно прилагане на принципа „замърсителят плаща“ при предоставяне на услугите за събиране и транспортиране на смесените битови отпадъци. Общината е осигурила възможност физическите и юридическите лица да заплащат такса битови

отпадъци на база количество чрез заявяване на годишна база на брой съдове и честота на събиране.

- Структурата на приходите от такса битови отпадъци показва, че в община Ямбол приходите от ТБО от домакинствата са повече от тези от юридическите лица. Таксата е поносима за домакинствата в общината. Събираемостта на ТБО е висока.
- В структурата на разходите за управление на отпадъците най-висок дял имат разходите за почистване на териториите за обществено ползване, следвани от тези за събиране и транспортиране на битовите отпадъци.
- В последните три години от анализирания период общината успява да покрие всички разходи за управление на отпадъците с приходите от такса битови отпадъци. Тъй като за постигане на нормативно определените цели за отпадъците и изпълнение на мерките до 2020 г. общината ще се нуждае от сериозни инвестиции, необходимо е общината внимателно да анализира ежегодно нивото на такса битови отпадъци и евентуална необходимост от промяната ѝ, както и да оптимизира разходите за почистване на териториите за обществено ползване.
- Община Ямбол се възползва от възможностите за безвъзмездно финансиране на проекти в областта на отпадъците от държавни и европейски източници и в резултат на осигурено финансиране от ОП „Околна среда“ 2007-2013 г. общината в партньорство с другите общини членки на РСУО Ямбол изгражда регионална система за управление на отпадъците.

7. Административен капацитет за управление на отпадъците

Анализът и оценката на капацитета на община Ямбол са направени през призмата на задачите, възложени на общините с нормативната уредба в областта на управлението на отпадъците. Административният капацитет се разглежда като способност на общинската администрация успешно да изпълнява тези задачи, като постига предварително зададени резултати и така удовлетворява обществените потребности, изисквания и очаквания. В съответствие с това разбиране, последователно се анализира състоянието на компонентите на административния капацитет в общината.

7.1 Обезпеченост на нормативно определените правомощия и отговорности на кмета за управление на отпадъците

В анализа на нормативната уредба по-горе (точка 1) подробно са описани нормативните изисквания към общините във връзка с управление на отпадъците. Съобразно тези изисквания, условно могат да се обособят няколко групи функции - функции по политиката за отпадъците, функции по предоставяне на услуги, функции по контрол и координация и спомагателни функции. Оценката дали всички нормативно определени отговорности на кмета са обезпечени с функции на звената в общинската администрация е направена въз основа на преглед на действащия Устройствен правилник на общинска администрация в община Ямбол.

В рамките на проект „Подобряване на ефективността на общинска администрация Ямбол за ефективно изпълнение на функциите ѝ“, финансиран от ОПАК, през април 2014 г. е изготвен функционален анализ на общинската администрация на община

Ямбол. В резултат на направените препоръки в доклада от функционалния анализ Устройственият правилник е актуализиран и утвърден със заповед на кмета на общината на 24.09.2014 г.

Съгласно Устройствения правилник, в областта на *околната среда* основните функции са възложени на Дирекция „Общинска собственост и икономически дейности“ (ОСИД). Функциите на дирекцията са формулирани общо и не са разписани детайлно функции, свързани с управление на отпадъците. Наред с други функции, относно отпадъците Дирекция ОСИД:

- приема документи за разрешителни и за заверяване на регистри за търговия с отпадъци, отломки от черни и цветни метали и сплавите им, обработва документите и след издаване на удостоверение ги вписва в регистър;
- осъществява дейностите по опазване и възстановяване на околната среда и координира дейността на общинската администрация в областта на екологията с РИОСВ, РИОКОЗ, ДВСК, РДНСК, ОДМВР и др. организации;
- изготвя задания на проекти за озеленяване;
- отговаря за изготвянето на пълната документация по приемането на такса смет от Общински съвет Ямбол, както и за дейностите по сметопочистването, сметоизвозването, поддържането на депата за твърди отпадъци, като осигурява контрол по същата дейност.

Съгласно Устройствения правилник, всички звена в общинската администрация в рамките на своята функционална компетентност:

- подготвят стратегически документи - стратегии, програми, планове;
- участват в съставянето на общинския бюджет;
- осигуряват координация и взаимодействие с държавни институции, с неправителствени организации и с бизнеса;
- участват в изготвянето и реализирането на проекти за привличане на средства от фондове на Европейския съюз и от други международни програми;
- разработват проекти на наредби на общинския съвет, процедури, правила и други вътрешни актове;
- организират работата на комисии, съвети и работни групи;
- участват в подготовката и провеждането на обществени поръчки.

Тази разпоредба показва, че Дирекция ОСИД, която е функционално компетентна за околната среда, има горепосочените функции и по отношение на отпадъците.

Функции относно специфични аспекти от управлението на отпадъците имат и други дирекции в общинска администрация Ямбол.

Функции по политиката за отпадъците

Функциите относно политиката за отпадъците са разпределени както следва:

Функции	Изпълнител
Приемане наредба за управление на отпадъците на територията на община Ямбол съгласно чл. 22 от ЗУО и подзаконовите нормативни актове по прилагането му	Общински съвет - приема Дирекция „ОСИД“ - разработва
Приемане наредба за администрирането на местните такси и цените на услуги, в т.ч. и	Общински съвет – приема Дирекция ОСИД – разработва

Функции	Изпълнител
таксата за битови отпадъци съгласно ЗМДТ	Дирекция “Финанси, местни данъци и такси” - подпомага
Изготвяне на програма за управление на отпадъците за територията на община Ямбол съгласно чл.52 от ЗУО	Дирекция „ОСИД“ - разработва Дирекция „Стратегии и програми“ - подпомага

Нормативно определените задължения на общината относно изготвяне на общински нормативни и програмни документи в сектор отпадъци са напълно обезпечени с функциите на звената в общинската администрация, като не се наблюдава дублиране на функции между участващите звена.

Община Ямбол изпълнява в пълен обхват функциите относно политиката за отпадъците.

- С Решение № XXIII-7/21.06.2013 г. на Общински съвет Ямбол е приета Наредба за управление на отпадъците.
- С Решение № XV-3/26.10.2012 г. Общинският съвет е приел Наредба за определянето и администрирането на местни такси и цените на услугите на територията на община Ямбол.
- Община Ямбол има Програма за управление на дейностите с отпадъци на територията на община Ямбол, актуализирана през 2012 г. със срок до 2015 г. Своевременно след приемане на НПУО и издадените от МОСВ през март 2015 г. Методически указания за разработване на общински програми за управление на отпадъците, община Ямбол предприе действия за изготвяне на нова програма за управление на отпадъците в съответствие с изискванията на ЗУО.

Функции по предоставяне на услуги относно отпадъците

С цел оптимизиране на управление на отпадъците, община Ямбол изпълнява тези функции чрез няколко подхода:

- Чрез структурни звена в общинската администрация
- Чрез общинско предприятие
- Чрез възлагане на външни фирми по реда на ЗОП
- Чрез договори с организации за оползотворяване и лица с разрешителни за дейности с отпадъци по реда на ЗУО

Функциите са възложени за изпълнение както следва:

Функции	Изпълнител
- Осигуряване на съдове за смесени битови отпадъци - Събиране и транспортиране на битови отпадъци до депа или други инсталации и съоръжения за оползотворяването и/или обезвреждането им - Разполагане и поддръжка на съдовете за смесени битови отпадъци	Обединение „Грийн колект“

Функции	Изпълнител
- Почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии в населените места, предназначени за обществено ползване - Почистване на отпадъците от общинските пътища	
- Озеленяване и поддържане на паркове и зони за отдих	Общинско предприятие „Паркове и зони за отдих“
- Експлоатация на общинско депо за неопасни отпадъци	ДЗЗД "ЕКОСОРИКО"
- Мониторинг и следексплоатационни грижи на рекултивираното общинско депо за неопасни отпадъци	ДЗЗД "ЕКОСОРИКО"
- Експлоатация на инсталация за сепариране преди обезвреждане	Обединение „Екосорт Ямбол“ ДЗЗД
- Организиране на събирането, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията на общината	Общинска администрация - Дирекция „ОСИД“
- Разделно събиране и съхраняване на битови биоразградими отпадъци, в т.ч. определя местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране на отпадъците и предаването им за компостиране или анаеробно разграждане	---
- Организиране на дейностите по разделно събиране на масово разпространени отпадъци и/или оказва съдействие на организациите за оползотворяване на масово разпространени отпадъци, в т.ч. определя местата за разполагане на необходимите елементи на системите за разделно събиране и местата за предаване на масово разпространени отпадъци	Сключени договори с ООп и лица, притежаващи разрешения по ЗУО, за: отпадъци от опаковки ИУМПС НУБА ИУЕЕО ИУГ отработени масла
- Осигуряване на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни битови отпадъци и други	Няма осигурени площадки Сключени договори за ЕГО и за опасни отпадъци от бита.

Както се вижда, възложените с нормативната уредба правомощия на кмета относно услугите в сектор отпадъци са осигурени в голяма степен - чрез възлагане на съответните функции на различни звена във и извън общинската администрация. Липсват функции относно биоразградимите и биоотпадъците, тъй като общината все още не е въвела схема за разделно събиране и оползотворяване на този вид отпадъци.

Функции по контрол и координация

ЗУО регламентира обхвата на контролните правомощия на общините. Кметът на общината или оправомощено от него длъжностно лице контролира:

- дейностите, свързани с образуване, изхвърляне, събиране, включително разделното, съхраняване, транспортиране, третиране на битови и строителни отпадъци;
- дейностите по депониране на производствени и опасни отпадъци на общински и/или регионални депа;
- площадките за дейностите с отпадъци от черни и цветни метали (ОЧЦМ);
- спазването на други изисквания, определени с наредбата по чл. 22 от ЗУО.

Кметът на общината организира и контролира закриването, рекултивацията на терените и последващия мониторинг на депата за битови и строителни отпадъци на територията на съответната община.

Кметът на общината по местонахождение на площадката за дейности с отпадъци от черни и цветни метали упражнява контрол за спазване на условията и реда за извършване на тези дейности съобразно своите компетенции. За констатираните нарушения при проверките кметът на общината уведомява в 14-дневен срок директора на съответната РИОСВ, като му изпраща всички документи.

ЗУО регламентира също видове контрол, минимална честота на контролните проверки и актовете, които се съставят от контролните органи. Контролът може да бъде обособен в следните основни групи:

- *документален контрол* – проверка на представени документи от задължените лица за спазване на изискванията на закона и наредбите
- *проверка на място* в обектите за спазване на изискванията на закона и наредбите.

ЗУО предвижда минимална честота на проверките от контролните органи, в т.ч. от общините, съобразно техните компетенции по закона, както следва:

- Поне веднъж годишно извършват проверка на документите, които се изискват от закона и подзаконовите нормативни актове по прилагането му, на лицата, при чиято дейност се образуват отпадъци и/или извършващи дейности с отпадъци.
- Проверката на място е независима от проверката на документи и се осъществява поне веднъж годишно в мястото на извършване на дейността и в присъствието на проверявания или на лица, които работят за него. В отсъствието на такива лица проверката се извършва с участието на поне един свидетел.

От гледна точка на целта на контролната дейност, контролът се разграничава в три групи:

- Текущ контрол. Това е контрол, който по предварително определен график периодично и превантивно се извършва на задължените лица по отношение на това дали спазват изискванията на закона и наредбите.
- Последващ контрол. Това е контрол за установяване от контролните органи дали са изпълнени дадените от тях предписания качествено и в срок, в случаите, в които са констатирани нарушения на нормативната уредба.
- Проверки по сигнал. Това са проверки, осъществявани при сигнали за нарушения, подадени от граждани, юридически лица и институции.

В Наредбата за управление на отпадъците на територията на община Ямбол е регламентирана контролната дейност на общината съобразно изискванията на ЗУО. Контролните функции по управление на отпадъците в общината са регламентирани в Устройствения правилник на общинска администрация, Устройствения правилник на общинско предприятие „Паркове и зони за отдих“ и в длъжностните характеристики.

Контролни функции	Изпълнител
- Контрол по изпълнение на ЗУО и общинската наредба за управление на отпадъците	Дирекция „ОСИД“ Звено „Екоинспекция“ в ОП „Паркове и зони за отдих“ – в частта за зелените площи
- Контрол върху дейността на фирмите, извършващи събиране и транспортиране на отпадъци	Дирекция „ОСИД“
- Контрол върху поддържането на депата	Дирекция „ОСИД“
- Контрол върху дейности с отпадъци от черни и цветни метали	Дирекция „ОСИД“
- Поддържане на регистър на площадките за предаване на отпадъци от пластмаси, стъкло, хартия и картон на територията на общината	Дирекция „ОСИД“
- Координация на дейността на общинската администрация в областта на отпадъците с РИОСВ, РИОКОЗ, ДВСК, ОДМВР и други организации	Дирекция „ОСИД“

Контролната дейност се осъществява основно от служители в Дирекция ОСИД, като конкретните отговорности са възложени в длъжностните характеристики. На интернет страницата се публикува информация за резултати от специфични проверки. През 2014 г. Общински съвет Ямбол приема решение за създаване на общинско предприятие „Паркове и зони за отдих“. Предметът на дейност на ОП включва и осъществяване на контрол по спазване на нормативната уредба за опазване на околната среда, включително и за отпадъците. За осъществяване на контролните функции в структурата на ОП се създава специализирано звено „Екоинспекция“, което се състои от екоинспектори на постоянен щат и екоинспектори на обществени начала, съгласно чл. 15, ал. 1, т. 7 от Закона за опазване на околната среда. Екоинспекторите са упълномощени да налагат глоби и да съставят актове на нарушителите по ЗООС, ЗУО и по останалите закони и общинските наредби в областта на опазване на околната среда.

Община Ямбол не поддържа електронен регистър за вписване на резултатите от проверките, предписанията към нарушителите и изпълнение на дадените предписания, което намалява ефективността на контролната дейност, вкл. във връзка с контрола относно отпадъците. Общината обаче е в процес на внедряване на интегрирана информационна система за административно обслужване, чиито функционални характеристики ще включват и регистър на актовете за установяване на административни нарушения (АУАН) и наказателни постановления (НП), вкл. генериране на различни справки за НП по зададени критерии и други. В този контекст е необходимо при разработване на регистъра да се осигури възможност за групиране на

данните в регистъра по сектори, така че да се генерират автоматични справки за контролната дейност за отпадъците.

Спомагателни функции

Информационна осигуреност на управлението на отпадъците

В Устройствения правилник на общинска администрация Ямбол не са възложени функции във връзка със събиране на информация за дейностите с отпадъци. Липсва дефиниране на отговорностите на различните звена за ефективно събиране и обработка на данни за отпадъците. Необходимо е в Устройствения правилник или в друг вътрешен документ да се възложат отговорности относно събиране и обработка на данни и информация във връзка с управление на отпадъците, както и функции по предоставяне на информация на компетентните органи – НСИ, МОСВ и др.

Информиране на обществеността

Съгласно Наредбата за управление на отпадъците на община Ямбол, кметът на общината може да упълномощи длъжностни лица от общинска администрация за изпълнение на задълженията относно информиране на обществеността по въпроси, свързани с управление на отпадъците, или да възложи тези си задължения на специализирани фирми и организации по третиране на отпадъци, притежаващи съответно разрешение, комплексно разрешително или регистрационен документ по чл. 35 от ЗУО. В Устройствения правилник на общинската администрация общи функции по информиране на обществеността са възложени на Сектор „Връзки с обществеността“ от общата администрация, а специализираната Дирекция ОСИД изпълнява функции за координация и взаимодействие с държавни институции, с неправителствени организации и с бизнеса. В договорите с организации за оползотворяване и лицата с разрешителни за дейности с отпадъци са включени задължения за информиране на обществеността съобразно видовете отпадъци, предмет на договорите.

Общината има регистър на площадките за предаване на отпадъци от пластмаси, стъкло, хартия и картон, но тази информация все още не е публикувана на интернет страницата на общината в съответствие с изискванията на чл. 19, ал. 3, т. 13 от ЗУО.

7.2 Човешки ресурси

В общинската администрация Ямбол основните функции относно управление на отпадъците в община Ямбол са на зам. кмет и трима служители в Дирекция „Общинска собственост и икономически дейности“, един служител в Дирекция „Стратегии и програми“. Контролни функции имат и 4 екоинспектори от Общинско предприятие „Паркове и зони за отдих“, както и екоинспектори на обществени начала, назначени в общинското предприятие.

В количествено отношение персоналът за управление на отпадъците в община Ямбол е достатъчен, но за изпълнение в пълен обхват на отговорностите и повишаване на ефективността на контролната дейност ще е необходим допълнителен персонал във връзка с идентифицираните потребности от въвеждане на интегрирана система за отпадъците, изграждане на инфраструктура за третиране на отпадъците, контрол по

експлоатацията на новоизградената инфраструктура, координация в рамките на регионалната система за отпадъци и други.

Квалификацията на служителите, които работят в областта на отпадъците, е подходяща и на добро ниво за изпълнение на възложените функции. Община Ямбол осъществява целенасочени действия за непрекъснато повишаване на квалификацията на служителите в общинската администрация. Повишаването на квалификацията на служителите се осъществява основно чрез участие в специализирани обучения за повишаване на квалификацията по проекти на общината, финансирани от ОПАК. В периода 20.05.2013 – 20.05.2014 г. общината е изпълнила проект „Повишаване на капацитета на служителите в общинска администрация Ямбол, в рамките на който са проведени пет специализирани обучения за развитие на служителите за повишаване ефективността и мотивацията на административния персонал. От 16.10.2014 г. до 16.10.2015 г. общината изпълнява проект „Изграждане на капацитет за ефективно управление и повишаване компетентността на служителите в общинска администрация Ямбол“, в рамките на който се провеждат три обучения от каталога на Института за публична администрация и други шест специализирани обучения за повишаване квалификацията на административния персонал. В областта на управление на отпадъците, общински служители са участвали в обучения на НСОРБ по управление на отпадъците, в обучения на МОСВ относно прилагане на Закона за управление на отпадъците, указания за изготвяне на общински програми за управление на отпадъците и други. С въвеждането на регионалната система за управление на отпадъците ще е необходимо обучение на персонала за участие в регионалното управление на отпадъците и координиране с другите общини.

7.3 Информационна осигуреност

Основните национални документи, регламентиращи събирането на информация за отпадъците, са ЗУО и Наредба № 1 от 4 юни 2014 г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри (обн. ДВ, бр. 51 от 20.06.2014 г.)

В чл. 44 Раздел I на Глава четвърта в ЗУО са регламентирани задълженията на общините във връзка с информационното обезпечаване на управлението на отпадъците. Кметът на общината организира събирането на данни и предоставя информация на НСИ, ИАОС, съгласно изискванията на Наредбата за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри.

С Наредба №1 за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри се определят:

- редът и образците за водене на отчетност за дейностите по отпадъците;
- редът и образците за предоставяне на информация за дейностите по отпадъците;
- редът за предоставяне на информация от лицата, които пускат на пазара продукти, след употребата на които се образуват масово разпространени отпадъци;
- редът за водене на публичните регистри по чл. 45, ал. 1 от Закона за управление на отпадъците (ЗУО);
- изграждането и поддържането на информационна система за отпадъци.

Общините като задължени лица по Наредбата следва да предоставят информация чрез документите, определени с Наредбата, както и в наредбите по чл. 43, алинеи 3, 4, 5 и 6 от ЗУО.

Управлението на отпадъците обхваща множество процеси и дейности, които се извършват от структурните звена в общинската администрация и от фирми, на които общината е възложила определени дейности с отпадъци. При осъществяването им се генерират множество документи, необходими за информационното обезпечаване и отчитане на изпълнението на политиката за управление на отпадъците. Без да е изчерпателен, долният списък показва основните групи документи.

- Данни за отпадъците – количество, морфологичен състав и др.
- Регистри - на обекти, договори, фирми оператори, лица с разрешителни и т.н.
- Програмни и планови документи – Програма за управление на отпадъците, оперативни планове, план-сметки и др.
- Документи във връзка с определяне и администриране на такса битови отпадъци
- Заповеди на кмета на общината и други упълномощени лица
- Договори, сключени от общината с външни фирми за изпълнение на дейности за управление на отпадъци - за събиране и транспортиране на смесените битови отпадъци, за разделно събиране на МРО, за обезвреждане на отпадъци, за дейности по сепариране и т.н.
- Отчети – на изпълнителите на договорите (месечни, тримесечни, годишни отчети за дейността), отчет на общината за управление на отпадъците до ИАОС и НСИ съгласно Наредба № 1 от 4 юни 2014 г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри (обн. ДВ, бр. 51 от 20.06.2014 г.) и др.
- Протоколи - констативни протоколи за контрол на дейностите по управление на отпадъците от фирмите изпълнители, за приемане на строителни отпадъци, от инвентаризация на складови количества, приемо-предавателни протоколи за опасни отпадъци, протоколи от проверки и др.
- Заявки - за възлагане и извършване на допълнителна дейност
- Кантарни бележки
- Справки - за постъпили, преработени и предадени количества; за изплатени средства, и т.н.

Видно е, че информация във връзка с управлението на отпадъците се събира в различни звена в административната структура на общинската администрация, разпределени в различни дирекции и направления в специализираната и в общата администрация, както и от външни за администрацията субекти, на които са възложени дейности с отпадъци.

Осигуряването на достатъчни и надеждни данни за образуването, състава, събирането, оползотворяването и обезвреждането на различните видове отпадъци е от съществено значение за правилната оценка на съществуващото състояние и за осъществяването на ефективно планиране и контрол на дейностите по управление на отпадъците.

Община Ямбол няма автоматизирана информационна система за отпадъците. В общината е в процес на въвеждане интегрирана информационна система (ИИС) за административно обслужване на гражданите и бизнеса. От гледна точка на управление на отпадъците, функционалните характеристики на ИИС ще включват:

- Такса битови отпадъци – определяне на размер, освобождаване от таксата, търсене на информация и генериране на справки по различни критерии, плащане, генериране на удостоверение за платена ТБО, проверки и ревизии, отчет чрез статистически справки и др.
- Регистър на актовете за установяване на административни нарушения (АУАН) и наказателни постановления (НП), вкл. генериране на различни справки за НП – издадени, влезли в сила, данни за актосъставител, финансови справки по зададени критерии и др.
- Управление на плащанията – генериране на различни справки по зададени критерии.

Необходимо е обаче да се изгради автоматизирана информационна система за управление на отпадъците, която да обхваща и автоматизира целия процес по управление на отпадъците, да позволява автоматизирано въвеждане и обработка на данни да осигурява контрол и отчетност на всички етапи от процесите, да служи за изготвяне на качествени анализи въз основа на достоверна информация, за планиране и вземане на управленски решения.

Друг съществен проблем е липсата на система за набиране на качествена информация за управление на отпадъците чрез организиран мониторинг на процесите. Необходимо е всички лица на територията на общината, които извършват дейности с битови отпадъци, в т.ч. разделно събиране на битови отпадъци и предаването им за рециклиране и оползотворяване, да се задължат да предоставят периодично информация в общината по формат, начин и в срокове, определени със заповед на кмета на общината.

Не се извършват регулярни проучвания сред населението за открояването на проблемите пред заинтересованите лица и за набирането на предложения и коментари.

7.4 Изводи

- Възложените с нормативната уредба правомощия на кмета на общината във връзка с управление на отпадъците са обезпечени в голяма степен с функции на звената в общинската администрация в община Ямбол. Основните функции са възложени на Дирекция „Общинска собственост и икономически дейности“ (ОСИД), като за определени дейности функции имат и други структурни звена. Няма дублиране на функции на вътрешните звена, които подпомагат изпълнението на правомощията на кмета относно управление на отпадъците. За оптимизиране на управлението на отпадъците общината е възложила изпълнението на някои функции относно предоставяне на услугите на външни организации, като за тези дейности специализираната администрация осъществява контролни функции.

- Липсват функции относно биоразградимите и биоотпадъците, тъй като общината все още не е въвела схема за разделно събиране и оползотворяване на този вид отпадъци. Не са разписани и отговорностите на звена в общинската администрация за събиране и анализ на данни за управлението на отпадъците. Необходимо е в устройствения правилник, в друг вътрешен документ или в длъжностните характеристики да се възложат съответни отговорности за изпълнение на тези функции.
- Изпълнението на възложените функции е на много добро равнище. Община Ямбол разполага с достатъчно служители с подходяща квалификация за управление на отпадъците. В количествено отношение персоналът за управление на отпадъците в община Ямбол е достатъчен, но за изпълнение в пълен обхват на отговорностите и повишаване на ефективността на контролната дейност ще е необходим допълнителен персонал във връзка с идентифицираните потребности от въвеждане на интегрирана система за отпадъците, изграждане на инфраструктура за третиране на отпадъците, контрол по експлоатацията на новоизградената инфраструктура, координация в рамките на регионалната система за отпадъци и други.
- Община Ямбол осъществява целенасочени действия за непрекъснато повишаване на квалификацията на служителите в общинската администрация, включително на служителите с функции по управление на отпадъците, като осигурява участие на общинските експерти в обучение по общи и специализирани теми.
- Наличната информация относно отпадъците в община Ямбол е организирана по начин, който не позволява автоматизирано събиране и обработка на данните. Общината не разполага с автоматизирана информационна система за отпадъците. Необходимо е да се изгради такава система, да се регламентират отговорности за управление на информационната система в Устройствения правилник за организацията и дейността на общинска администрация или в друг вътрешен документ, както и да се обезпечи функционирането ѝ чрез осигуряване на допълнителен персонал.
- Липсва практика за набиране на качествена информация за управление на отпадъците чрез регулярни проучвания сред населението и бизнеса за отчитане на удовлетвореността от услугите и открояване на проблемите пред заинтересованите лица, както и за набирането на предложения и коментари относно подобряване на системите за събиране, транспортиране и третиране на отпадъците.

8. Информирание на обществеността относно управление на отпадъците

Община Ямбол изпълнява ангажиментите за информиране и консултации с обществеността, произтичащи от екологичното законодателство. Общината привлича обществеността в процеса на вземане на решения по изготвяне на планове и програми и по инвестиционни предложения на територията на общината чрез процедурите по ОВОС и ЕО. Информацията за тях се оповестява на интернет страницата и на информационно табло в сградата на общината. Общинският съвет публикува на интернет страницата на общината и подлага на обществено обсъждане всички проекти на общински наредби. В обсъждането могат да участват всички заинтересовани лица, органи и неправителствени организации.

Общинската администрация информира населението относно общинската политика за управление на отпадъците, като на интернет страницата на общината www.yambol.bg се публикува актуална информация, включваща:

- общински стратегии, програми и наредби, свързани с управлението на отпадъците
- информация за изпълнявани проекти в сектор Отпадъци
- график за събиране и транспортиране на смесени битови отпадъци, вкл. граници по обслужвани райони, фирмите, извършващи дейностите, адрес и лица за контакт
- списък на фирмите и местата за разделно събиране на НУБА
- списък на фирмите и местата за разделно събиране на ИУЕЕО
- списък на фирмите и местата за разделно събиране на ИУМПС
- списък на фирмите и местата за разделно събиране на ИУГ
- списък на фирмите и местата за смяна на отработени масла
- постъпили уведомления за инвестиционни предложения, решения на директора на РИОСВ гр. Стара Загора за преценки необходимостта от извършване на ОВОС и други

Общината е разписала ясни правила за достъп до обществена информация, включително по въпроси, свързани с управление на отпадъците. Сектор „Връзки с обществеността“ е административното звено, което отговаря за приемането на заявления за достъп до обществена информация, както и за връчване на информацията по издадено решение по конкретно заявление. Гражданите могат да подават заявления за достъп до обществена информация по въпроси, свързани с управление на отпадъците по общия ред за достъп до обществена информация. На интернет страницата на общината са публикувани правилата за достъп до информация.

Община Ямбол е осигурила на гражданите възможност да сигнализират за нарушения, свързани с околната среда и управление на отпадъците, чрез зелен телефон и е-мейл: green@yambol.bg.

Община Ямбол не провежда регулярно информационни кампании за населението и бизнеса, свързани с разделното събиране и предаването на битови и строителни отпадъци. За тази дейност общината разчита на организациите за оползотворяване и фирмите с разрешителни за дейности с отпадъци по ЗУО, с които е сключила договори. В договорите община Ямбол включва клаузи, задължаващи съответните организации да предоставят информация на гражданите на община Ямбол по прилагане на системите за разделно събиране на масово разпространени отпадъци, провеждане на образователни и информационни кампании и работа с обществеността. Общината обаче

не изисква годишни отчети за проведените дейности и кампании за информиране на обществеността. Подходът общината да възлага на организациите за оползотворяване изпълнение на мерки за информиране на населението и провеждане на кампании е удачен само ако общината предвижда и прилага контрол за изпълнението на възложените задачи. Целесъобразно е общината да изисква от ООп да представят план-график за предстоящите кампании в началото на всяка календарна година и отчет за проведени информационните кампании като част от годишните отчети за дейността.

Единствените кампании, които общинската администрация организира, са еднократните годишни кампании за почистване на града в рамките на националната кампания „Да почистим България“, в резултат на които се почистват нерегламентирани микросметища в крайните зони на гр. Ямбол.

Основни изводи и препоръки

- В община Ямбол съществува установена практика за консултации с обществеността при изготвяне на стратегически и програмни документи и проекти на общински наредби, включително в сектор отпадъци.
- Община Ямбол изпълнява посоченото в ЗУО задължение на кмета на общината да информира обществеността чрез интернет страницата на общината, както и по друг подходящ начин, относно изпълнение на възложените му правомощия. Общинската администрация публикува на сайта на общината актуална информация, вкл. общински наредби, стратегии и изпълнявани проекти относно отпадъците, графици за събиране и транспортиране на смесени битови отпадъци, фирмите и местата за разделно събиране на шестте вида масово разпространени отпадъци, предложения за инвестиционни намерения, решения по ОВОС и друга актуална информация. На интернет страницата на общината е обособена тематична секция „Екология“, което е много добър подход, тъй като улеснява достъпа на потребителите до информация, а и дава възможност общината да публикува както актуална информация за отпадъците, така и информационни и разяснителни материали за предотвратяване и за разделно събиране на отпадъци.
- Дейностите за изграждане на информирано поведение, екологосъобразни навици в ежедневието и на работното място и повишаване на участието на населението и бизнеса в управлението на отпадъците на територията на общината са на незадоволително ниво. Общината разчита изцяло на организациите и фирмите, с които е сключила договори за разделно събиране на масово разпространени отпадъци, за провеждане на информационни кампании, но не осъществява мониторинг и контрол върху изпълнението на информационните дейности по договорите. Необходимо е община Ямбол да планира целенасочени действия за повишаване на общественото съзнание за нуждата и ползите от намаляване на образуваните отпадъци и за стимулиране на участието на домакинствата и фирмите в системите за разделно събиране на битовите и строителните отпадъци.